

Univerzita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Hana Bašová

Protagonistky vybraných Xu Dishanových próz

Příklad tematizace emancipace ženy v rané fázi vývoje moderní čínské literatury

(Women Protagonists of Selected Prose Pieces by Xu Dishan. Thematization of Emancipation of Women in Early Phase of Modern Chinese Literature)

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu své bakalářské práce, Mgr. Dušanu Andršovi, Ph.D. za trpělivou pomoc, za všechen čas, cenné rady a připomínky, které mé práci věnoval.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci napsala samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. 5. 2013

podpis

Abstrakt práce

Tato bakalářská práce podává souhrnnou typologickou charakteristiku hlavních hrdinek v díle čínského spisovatele Xu Dishana (1893 – 1941). Práce úvodem podává nástin problematiky literární postavy a typologie ženských postav. Součástí kompilační části práce je biografie spisovatele a přehled jeho literárního díla. Hlavní část práce podává výčet morálních a filosoficko-náboženských rysů Xu Dishanových protagonistek. Výsledky analýzy představují Xu Dishana jako autora, který se svým dílem v mnohém odlišuje od spisovatelů své generace. Analýza rovněž dokládá, že autor předkládá vlastní světový názor prostřednictvím charakterizace hrdinek svých vyprávění.

Klíčová slova

Xu Dishan 许地山, literatura Májového hnutí, literární postava, ženské protagonistky, nová žena, moderní dívka, Čína

Thesis abstract

This thesis provides a comprehensive typological characterization of the main female protagonists in the work of a Chinese writer Xu Dishan (1893 – 1941). By way of introduction issues of literary figures and a typology of female characters are presented. The compilation part of this thesis includes writer's biography and an overview of his literary work. The main part of the thesis presents a list of the moral, philosophical and religious aspects of Xu Dishan's protagonists. According to the results of this analysis Xu Dishan is an author, who differs in many ways from his contemporaries and uses his woman protagonists to explain his world view.

Key words

Xu Dishan 许地山, May Fourth literature, literary figure, female protagonists, new woman, modern girl, China

OBSAH

1. ÚVOD	6
1.1 Literární postava	7
1.2 Nová žena a moderní dívka.....	8
1.3 Sekundární literatura	11
1.3.1 Literatura o autorovi.....	11
1.3.2 Literatura o tvorbě.....	11
2. XU DISHAN – STRUČNÁ BIOGRAFIE.....	13
3. XU DISHAN – DÍLO	18
3.1 Xu Dishan a generace Májového hnutí.....	18
3.2 Povídky a eseje	19
3.3 Další tvorba.....	28
3.3.1 Pojednání	29
3.3.2 Básně	30
3.3.3 Divadelní hry	30
3.3.4 Tvorba pro děti	30
3.3.5 Studie	31
3.4 Překlady	33
4. CHARAKTERISTIKA PROTAGONISTEK.....	34
4.1 Samostatnost a nezávislost	34
4.2 Vliv náboženství a vzdělání.....	39
4.3 Čínské tradice a tradiční myšlení.....	47
4.3.1 Rozdíly mezi kulturami	47
4.3.2 Hrdinka a tradiční společnost.....	51
4.4 Spravování sítě.....	53
5. ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61

1. ÚVOD

Xū Dishān 许地山 (1893-1941)¹ je důležitým představitelem literatury období Májového hnutí.² Patřil k významným osobnostem Číny první poloviny 20. století, v současnosti je však spisovatelem spíše opomíjeným. Mezi jeho nejznámější díla patří esej „Burský oříšek“ (Luòhuāshēng 落花生), v němž formou krátké autobiografické vzpomínky formuluje svůj ideál lidství. Nenáročná a prospěšná plodina z názvu eseje, jejíž jméno si Xu Dishan zvolil za literární pseudonym, odkazuje k ideálu prospěšnosti jedince pro celek a neokázalé služby druhým lidem.

Xu Dishan byl v době Májového hnutí velmi aktivní a jeho dílo vykazuje specifické rysy, díky kterým je zařazován mezi autory literatury Májového hnutí. Na druhé straně je jeho tvorba velmi osobitá a Xu Dishan se v mnohém od spisovatelů své generace odlišuje.

V dílech autorů literatury Májového hnutí se často setkáme se ženskými či dívčími postavami, které jsou nezřídka hlavními hrdinkami. Podle vlastností, které doboví spisovatelé a spisovatelky svým hrdinkám přisuzují, lze vymezit dva základní typy protagonistek – prvním je *nová žena* (xīn nǚxìng 新女性), druhým *moderní dívka* (módiēng gōu'ér 摩登狗儿) (Stevens 2003: 83). Charakteristiky vybraných protagonistek Xu Dishanových próz, které ve své bakalářské práci podávám, jsou dokladem spisovatelovy výlučnosti. Hrdinky, které Xu Dishan svým dílem vytváří, lze totiž jen obtížně přiřadit k jedné ze dvou výše zmíněných kategorií.

V úvodu stručně definuji pojem *literární postava*, především z hlediska praktického, neboť v této práci se zabývám charakteristikou jednotlivých protagonistek v Xu Dishanově narativním díle. Krátce také nastíním již výše zmíněné pojmy *nová žena* a *moderní dívka*. Poslední část úvodu pak tvoří shrnutí sekundární literatury, z níž jsem čerpala.

V první části práce představuji autora a události, které ovlivnily jeho tvorbu. Biografická informace je důležitým předpokladem hlubšího pochopení spisovatelova díla, neboť Xu Dishana, religionistu a filosofa žijícího po dlouhou dobu mimo Čínu, od většiny dobových spisovatelů nejvýrazněji odlišovala právě tato životní zkušenost.

¹ Rok narození a úmrtí uvádím v úvodu totožně se zadáním bakalářské práce. Zjistila jsem však, že se v případě data narození pravděpodobně jedná o údaj mylný. Této problematice se budu věnovat v následující kapitole, která obsahuje stručný životopis autora.

² Spojení „literatura období Májového hnutí“ používám v jeho širším smyslu jako označení pro tu část čínské literatury 20. let 20. století, která se zrodila z étosu Hnutí za novou kulturu a Májového hnutí.

Ve druhé části představuji Xu Dishanovo dílo, především jeho povídky a kratší prózy. Podrobněji se věnuji těm textům, které jsou výchozím materiálem hlavní, analytické části práce.

V části třetí, která je stěžejní částí této bakalářské práce, s odkazem na konkrétní díla upozorňuji na nejdůležitější a nejtypičtější charakteristiky Xu Dishanových protagonistek.

V závěru práce charakteristiky jednotlivých protagonistek propojuji a zobecňuji, čímž vytvářím obecnou charakteristiku Xu Dishanovy typické literární postavy ženy. Tuto „univerzální“ hrdinku následně porovnávám s postavami žen z literárních děl spisovatelových současníků reprezentujících dobové kategorie *nové ženy* a *moderní dívky* a upozorňuji na jejich vzájemné odlišnosti a podobnosti.

Pro snadnější identifikaci jednotlivých čínských termínů či jmen, při prvním výskytu daného pojmu nebo jména, používám mezinárodně uznávanou transkripci čínštiny pīnyīn 拼音 s tónovými značkami spolu se zjednodušenými čínskými znaky. Termíny, které jsou v češtině běžně používané, ponechávám v jejich české podobě (například Peking, Šanghaj).

1.1 Literární postava

Vzhledem k tomu, že tématem mé práce je charakteristika ženských protagonistek Xu Dishanových narativních próz, úvodem je nezbytné podat stručnou definici pojmu *literární postava*.

Literární postava patří mezi základní literárně-teoretické kategorie, přesto je jí věnováno méně systematické pozornosti než jiným kategoriím.³ Její studium je poměrně komplikované – *literární postavy* mají dvoudomé založení; k jejich zkoumání lze použít nástroje lingvisticky-naratologické (neboť se jedná o textově založené entity figurující v příbězích), ale i nástroje, kterými zkoumáme sami sebe (mohou určitými způsoby odkazovat ke svým lidským protějškům) (Fořt 2008: 8 – 9). Propojit tyto dvě oblasti je velmi složitý úkol, jehož řešení není součástí této bakalářské práce. Omezím se proto na stručný výčet charakteristik literární postavy v rámci praktického využití pro mou práci.

³ Na rozdíl od pozornosti, která je věnována například kategorii času či děje (Fořt 2008: 8).

Postavy nemají život, jsou vykonstruovány prostřednictvím textových atributů, jejich osobnost vytváří spisovatel, ale nepřímo také čtenář. Proces vytváření charakteru postav sestává ze tří fází, které se vzájemně prolínají: proces konstrukce autorem, proces rekonstrukce čtenářem a proces pre-konstrukce kontextuálními omezeními a očekáváními.⁴ Velmi důležitý bývá vzhled postav,⁵ jejich jednání, promluvy, stejně tak jako jejich narativní vědomí⁶ či vlastní jména.⁷

Při studiu Xu Dishanových próz je třeba mít na paměti, že autor, tím že vytváří postavy se specifickými charakteristikami, předkládá čtenáři svébytný světobzor, jehož součástí je vyhraněný pohled na roli jedince ve společnosti.

1.2 *Nová žena a moderní dívka*

Dalšími důležitými pojmy, s nimiž budu pracovat a které je proto třeba stručně představit, jsou *nová žena* a *moderní dívka*. Jedná se o dva základní typy ženských postav v literatuře období Čínské republiky,⁸ rozšířené nejen v literatuře, ale i ve filmu. Pomocí těchto literárních postav autoři vyslovovali svůj názor na dobové dění, na koncept modernity a moderního čínského národa, přičemž pohledy jednotlivých autorů se v mnohém navzájem odlišovaly (Stevens 2003: 83).

Od konce dynastie Qīng 清 a během prvních desetiletí 20. století se mění pohled společnosti na ženu. Počátek těchto tendencí bývá zasazován do roku 1899, kdy Lín Shū 林纾 poprvé přeložil román *Dáma s kaméliemi* Alexandra Dumase ml., který se záhy stal velmi populárním. O něco později, v roce 1918, Hú Shì 胡适 a Luó Jiālún 罗家伦 představili čínské veřejnosti hru H. Ibsena *Nora* (Jing 2008: 19). Hu Shi v Noře spatřuje ztělesnění vůle dojít

⁴ Taková omezení a očekávání jsou určována nepsanými „předsudky“ – detektivové by měli být chytří, princezny krásné a každá by měla najít svého prince apod. (Fořt 2008: 66).

⁵ V případě Xu Dishanových próz vzhled zpravidla nehraje významnější roli. Pouze v některých povídkách se setkáváme s funkčním užitím líčení vnější podoby protagonistek. V povídce „Pavouk spravující svoji síť“ je například líčena krása hlavní hrdinky, což akcentuje její čistotu a dokonalost, naopak v povídce „Cestou domů“ líčení zevnějšku stárnoucí ženy podtrhuje beznadějnost situace hrdinky.

⁶ Narativní vědomí Fořt definuje jako „způsob prezentace já v narativu“ (Fořt 2008: 70). Xu Dishan sice své postavy vytváří se zřetelným odstupem prostřednictvím er-formového vyprávění, přesto se mu daří zobrazit myšlenkové pochody a způsob uvažování svých protagonistek.

⁷ Domnívám se, že Xu Dishan charakterizuje mnohé ze svých postav pomocí vlastních jmen. Naopak pokud některé postavy ponechává bezejmenné, i to má svůj důvod (například žena v povídce „Cestou domů“). Možné výklady osobních jmen se pokouším nastínit v kapitole věnované Xu Dishanovu dílu.

⁸ Tzn. v letech 1911 – 1949.

sebenaplnění díky osvobození se a vymanění se ze sebeklamu (Schwarcz 1975: 3). O pět let později však přichází Lǔ Xùn 鲁迅 se svým proslovem „Až Nora odejde – co pak?“ (Nàlā zǒu hòu zěnyàng? 娜拉走后怎样?).⁹ Přirovnává Noru k malému ptáčkovi, který sice v kleci nemá svobodu, ale jakmile ji získá a z klece uprchne, číhá na něj nespočet nebezpečí. Ano, svoboda byla jejím snem. Ve chvíli, kdy odešla, se ovšem z tohoto snu probudila a na výběr má dvě možnosti – vrátí se, nebo bude žít v bídě a ponížení. Nora zkrátka potřebuje majetek, jinak opět svou nezávislost pozbude tím, že bude závislá na soucitu druhých (Lu 1923).

Žena začíná být chápána jako bytost rovnocenná mužům a často zosobňuje ideální vlastnosti a přesvědčení autorů a autorek o lepší budoucnosti. Na druhé straně panují obavy z měnící se role ženy, stejně jako strach spojený s budoucností a modernizací. Mnozí autoři propojují tyto faktory ve své tvorbě. S příchodem období Májového hnutí dochází také ke změně terminologie – ve dvacátých letech se objevuje termín *nǚxìng* 女性 (doslova „osoba ženské pohlaví“), zatímco do té doby byly ženy označovány spíše termínem *fùnǚ* 妇女, který implikuje roli ženy v rodině (Stevens 2003: 86).¹⁰ *Nová žena* stejně jako *moderní dívka* jsou protikladem konzervativního ideálu ženy.¹¹ Kromě toho oba zmíněné typy ženy sdílejí další společný prvek – vzhled. Mívají krátký, moderní účes, moderní oblečení. Využívají moderní vymoženosti, například nejnovější hygienické potřeby a řídí se poznatky o zdravé výživě. Hovoříme-li však o protagonistkách literárních děl, nemůžeme je rozlišovat pouze podle vzhledu, mnohem důležitější je jejich funkce v textu (Stevens 2003: 86).

Koncept *nové ženy* se prvně objevuje v USA, Evropě a v Japonsku od počátku 19. století (Stevens 2003: 88). V Číně je *nová žena* v této době ještě nevýrazným konceptem; čínští autoři vlastní koncept *nové ženy* začínají vytvářet až s příchodem století dvacátého. Podle Hu Shiho (1918) se jedná o nový druh ženy, která se obléká nezvykle a má dlouhé rozpuštěné vlasy,¹² která je pevná ve svých slovech, nevěří v náboženství, její jazyk a názory jsou radikální (Hu 2000: 208).¹³ Symbolizuje veskrze pozitivní pohled na budoucnost, víru v silnou Čínu, pokrok. Bývá vzdělaná, zajímá se o politické dění a na srdci jí leží blaho vlasti.

⁹ Tento proslov byl později začleněn do sbírky esejů *Hrob* (Fén 坟).

¹⁰ Ještě o něco dříve se objevuje termín *nový ženský svět* (*xīn nǚjiè* 新女界), přičemž *ženský svět* (*nǚjiè* 女界) odkazuje na ženy jako skupinu, nikoliv na jednotlivé ženy. Pokud bylo třeba označit ženu jako jednotlivce, byly používány termíny *žena* (*nǚzǐ* 女子), *význačná žena* (*nǚjié* 女杰), popřípadě *hrdinka* (*nǚyīngxióng* 女英雄) nebo *yīngcí* 英雌 (Hu 2000: 208).

¹¹ Konzervativci podporovali například koncept *dobré manželky a moudré matky* (*liángqī xiánmǔ* 良妻嫺母) či ideál *dokonalé* (*jiànquán* 健全) *ženy*, která přispěje ke správné genetické výbavě a vývoji dětí; tato koncepce zdůrazňuje roli ženy jako matky občanů (Stevens 2003: 83).

¹² Hu Shi se v tomto bodě odlišuje od většinové představy o krátkém účesu *nové ženy*.

¹³ Hu Shi používá pro označení *nové ženy* termín *xīn fùnǚ* 新妇女 (Hu 2000: 208).

Často se s ní setkáme v levicově orientované literatuře. Dlouho byla vnímána jako klíčová postava ženy ve dvacátých a třicátých letech 20. století.

S. Stevens jako příklad *nové ženy* uvádí protagonistku povídky „Jaro v Šanghaji 1930“ (Yī jiǔ sān líng chūn Shànghǎi 一九三〇春上海) spisovatelky Dīnglíng 丁玲, v níž se hrdinka Měilín 美琳 postupně v *novou ženu* proměňuje.¹⁴ Ve skutečnosti se jedná o dvojici stejnojmenných povídek (Tang 2000: 97 - 105). V povídce první je Meilin zpočátku velmi nečinná, lehkomyšlná žena, která žije s jistotou, že se o ni postará její přítel. Posléze však pozná jednoho z revolucionářů, uvědomí si, jak je se svým dosavadním životem nespokojená a jak se cítí neužitečná. Rozhodne se porozumět společnosti a pracovat pro ni. Vstoupí do Komunistické strany a opouští svého přítele (Stevens 2003: 90). Druhá povídka je kontrapunktem k povídce první. Protagonistka Mary se neproměňuje v *novou ženu* – revolucionářku, ale propadá pohodlí a konzumu velkoměsta (Tang 2000: 107 – 130). V tomto případě je tedy možné hovořit spíše o *moderní dívce*.

Moderní dívka byla jako důležitý typ postavy rozpoznána teprve nedávno (Stevens 2003: 89). *Moderní dívka* je jednostranná egocentrická žena, nebezpečná femme-fatale, která jako bájně Sirény láká a ničí muže. Bývá sobecká, emocionální, pesimistická, frustrovaná a podrážděná. *Moderní dívka* na rozdíl od *nové ženy* odhaluje strach autorů z budoucnosti, z kulturní ztráty a pozápádnění. Často symbolizuje nebezpečí velkoměst, neboť právě tam svádí bezbranné muže okouzlené její ničivou krásou.

Jako příklad *moderní dívky* uvádí S. Stevens taktéž povídku od Ding Ling – „Deník slečny Sofie“ (Suōfēi nǚshì de rìjì 莎菲女士的日记).¹⁵ Literární kritik Qián Qiānwú 钱谦吾 v roce 1931 napsal, že se Ding Ling nejlépe ze všech daří znázornit postavu *moderní dívky*.¹⁶ Sofie se zabývá pouze svými pocity a utápí se ve svých pesimistických náladách. Trápí svého přítele, který je do ní zamilován a zároveň prahne po jiném muži, který je pro ni nedosažitelný.

Stručně řečeno, *nová žena* vyzývá Čínu, aby následovala cestu modernizace a vykročila tak do lepší budoucnosti. *Moderní dívka* naopak vyjadřuje obavy autorů ohledně budoucnosti (Stevens 2003: 101).

¹⁴ Povídka byla publikována poprvé v roce 1930 (Stevens 2003: 89).

¹⁵ Tato povídka vyšla poprvé roku 1927 v periodiku *Měsíčník pro povídku a román* (*Xiǎoshuō yuèbào* 小说月报) (McDougall 1997: 131).

¹⁶ Qian Qianwu používá pro *moderní dívku* anglický termín „modern girl“; tento pojem pak v čínštině vysvětluje jako „jìndài nǚzǐ“ 近代女子 (Stevens 2003: 92).

1.3 Sekundární literatura

Informace o Xu Dishanově životě, o zkušenostech, které ho formovaly, ale také o jeho literárním díle, čerpám ze studií čínských i světových badatelů zabývajících se spisovatelovým dílem jako celkem či představujících jednotlivé prózy. Na tomto místě uvádím stručnou charakteristiku mně dostupné sekundární literatury.

1.3.1 Literatura o autorovi

Jako hlavní zdroj informací o Xu Dishanově životě mi posloužila *Sbírka studií o Xu Dishanovi* (*Xǔ Dishān yánjiūjí* 许地山研究集) zkompilovaná spisovatelovou druhou ženou Zhōu Sìsōng 周俟松.¹⁷ Úvodní část je tvořena vzpomínkami známých osobností na Xu Dishana. Část následující podává informace o Xu Dishanově životě, ale také o jeho otci¹⁸ a rodinném zázemí – opět formou vzpomínek či drobných studií z pera spisovatelů či badatelů. Ve třetí části nalezneme několik Xu Dishanových próz, jedná se o předmluvy, popřípadě o kratší úvahy. Část čtvrtá obsahuje poměrně velké množství esejů a studií týkajících se Xu Dishanovy tvorby. Část pátá se podrobněji věnuje vzpomínkám na autora a doplňuje část první. Část šestá obsahuje například úryvek ze Xu Dishanova deníku a korespondence a především stručný přehled jeho života, v němž jsou rok po roce zaznamenány nejruznější události, velmi podrobný přehled posledního období autorova života, které strávil v Hongkongu, a konečně také úplný seznam jeho díla. Celá sbírka je doplněna několika dobovými fotografiemi.

1.3.2 Literatura o tvorbě

Xu Dishanův život stručně popisuje i Catherine D. A. Bailey v disertační práci „Spravování sítě: tématická studie Xu Dishanovy fikce“ (*Mending the Web: A Thematic Study of Xu Dishan's Fiction*).¹⁹ Hlavním tématem práce je však jeden ze Xu Dishanových literárních motivů, konkrétně motiv „vyspravování sítě“. Tato studie je rozdělena do pěti

¹⁷ Tato sbírka byla vydána roku 1989 v Nánjingu 南京.

¹⁸ Xǔ Nányīng 许南英 (1855 – 1917), známý též pod přízviskem Kuīyuán zhǔrén 窥园主人, byl ve své době poměrně známým básníkem (Yu 1989: 19).

¹⁹ C. Bailey svou práci obhájila roku 1977 v Londýně.

kapitol; v první Bailey představuje období Májového hnutí a jeho nejdůležitější myšlenky a nastiňuje důvody Xu Dishanovy výjimečnosti; za jednu z hlavních příčin považuje Xu Dishanův zájem o náboženství. V následujících čtyřech kapitolách se potom podrobněji věnuje jednotlivým prózám a právě onomu klíčovému motivu vyspravování sítě.

Xu Dishanovým dílem se zabývá též Wong Pak Lu (Huáng Báilù 黄白露) ve své disertaci „Exotičnost a feministické vědomí v Xu Dishanově literárním díle“ (Xǔ Dishān yánjiū: Yìyù qíngdiào yǔ nǚxìng guānhuái 许地山研究：异域情调与女性关怀).²⁰ Wong studuje exotiku v Xu Dishanově díle a současně věnuje pozornost charakteristikám protagonistek v kontextu dobového boje za nezávislost čínských žen a jejich vzdělání. Zajímavá je například tabulka znázorňující cesty jednotlivých hrdinek.²¹ Wong mimo jiné dochází k závěru, že Xu Dishan byl „rebelem své doby v tom smyslu, že ve své tvorbě kritizuje základní hodnoty období Májového hnutí, například ideál romantické lásky“ (Wong 2003: vi).

Velmi mi pomohly také drobnější studie věnované jednotlivým dílům. Jako například Kǒng Lìngguánova 孔令环 studie „Vysvětlení symboliky rané Xu Dishanovy povídky ‚Mingmingniao‘“ (Xǔ Dishān zǎoqī xiǎoshuō 《Míngmíngniǎo》 de yìxiàng jiědú 许地山早期小说《命命鸟》的意象解读),²² která podrobně vysvětluje buddhistické motivy povídky a jejich původ dokládá citací buddhistických děl.

„Přehodnocené náboženství: Vykoupení a ženská emancipace v Xu Dishanových prózách ‚Žena obchodníka‘ a ‚Yuguan‘“ (Religion Reconsidered: Redemption and Women's Emancipation in Xu Dishan's „The Merchant's Wife“ and „Yuguan“) od Stevena Riepa interpretuje vybrané motivy z dvojice patrně nejznámějších Xu Dishanových povídek.²³

Povídka „Yùguān“ 玉官 se zabývá také Lewis Robinson ve studii „Yuguan: Xu Dishanův duchovní testament“ (“Yü-kuan”: The Spiritual Testament of Hsü Ti-shan)²⁴, ve které vykládá jednotlivé pasáže povídky a interpretuje symboliku důležitých scén.

²⁰ V anglickém překladu „Exoticism and Feminist Consciousness in Hsu Ti-shan's Literary Works“; tato disertace byla obhájena v Hongkongu roku 2003.

²¹ Tuto tabulku najdeme na stranách 56 – 57; Wong (2003) vždy uvádí název prózy, jméno protagonistky, její společenský status a konečně přehled jejího putování.

²² Tato studie byla publikována v roce 2010.

²³ Studie S. Riepa byla zveřejněna roku 2004.

²⁴ Studie L. Robinsona byla publikována o několik let dříve než dvě studie předchozí, v roce 1977.

2. XU DISHAN – STRUČNÁ BIOGRAFIE

Xu Dishan²⁵ se narodil roku 1894²⁶ v Tainánu 台南 na Táiwānu 台湾. Byl čtvrtým synem qingského úředníka Xǔ Nányīng 许南英. Oba rodiče byli buddhisté a své děti vedli k buddhismu.

Xu Nanying získal v císařských zkouškách nejvyšší titul *jìnshì* 进士; byl také básníkem.²⁷ Za první čínsko-japonské války v letech 1894 – 1895 (Jiǎwǔ zhànzhēng 甲午战争) stál v čele místního protijaponského spolku (Yu 1989: 19).²⁸ Po neúspěšných bojích byl Xu Nanying s rodinou nucen tajně uprchnout do Lóngxī 龙溪 v provincii Fújiàn 福建 (Wang 1989: 50).

Od svých čtyř let měl Xu Dishan soukromého učitele. Když se otec musel za práci přestěhovat do Yángjiāng 阳江, Xu Dishan nejen že stále pokračoval ve studiu u soukromého učitele, ale současně také nastoupil na základní školu Zhēndào (Zhēndào xiǎoxué 真道小学). V roce 1906 se začal věnovat studiu klasických textů a zároveň chodil do školy Suíhuàn (Suíhuàn xuétáng 随宦学堂), posléze od roku 1909 na Suíhuàn zhōngxué 随宦中学堂, kde o rok později studium zakončil (Zhou Sisong 1989: 477 – 478).

Xu Dishan se od roku 1911 začal živit jako učitel na Druhé pedagogické škole provincie Fujian (Fújiàn shěnglì dì-èr shīfàn xuéxiào 福建省立第二师范学校). Roku 1913 odjíždí do Barmy (do Rangúnu), kde učí na jedné ze škol, které navštěvovaly děti tamní početné čínské populace. V prosinci 1915 se vrací do Číny a učí na čínsko-anglické střední škole (Huá-yīng zhōngxué 华英中学) (Zhou Sisong 1989: 479).

V roce 1916 Xu Dishan vstoupil do Londýnské misionářské společnosti (Lúndūn chuándào huì 伦敦传道会)²⁹ a stal se křesťanem.³⁰ S křesťanstvím se setkal už v dětství, kdy

²⁵ Jeho mléčné jméno, tedy jméno, které dítě dostane od rodičů za sto dní od svého narození (rǔmíng, 乳名), bylo Shūchǒu 叔丑. Jeho dětské jméno bylo Zànkūn 赞堃 (Zhou Sisong 1989: 476).

²⁶ Podle *Velkého slovníku čínské literatury* (Zhōngguó wénxué dà cídiǎn 中国文学大词典) se Xu Dishan narodil roku 1893. Zhou Sisong, Xu Dishanova žena, se také domnívá, že se její manžel narodil v roce 1893 (14. února). Průšek v knize *China Handbuch* uvádí rok 1903. C. Bailey ve své práci píše, že sám Xu Dishan tvrdil, že se narodil 4. února 1894. Podle McOmber jsou však všechny tyto výpočty mylné a Xu Dishan se narodil 3. února 1894 (Bailey 1984: 200).

²⁷ Xu Nanying (1855 – 1917), známý pod pseudonymem Kuīyuán zhǔrén 窥园主人, autor 1098 básní, mj. sbírky *Kuīyuán liúcǎo* 窥园留草 (Yu 1989: 19).

²⁸ Táiwān chóufáng jú tuánliàn 台湾筹防局团练.

²⁹ Misijní práce v Číně byla rozdělena do tří regionů – severního, středního a jižního (Guide to the Council for World Mission 1994: 118). Xu Dishan vstoupil do Londýnské misionářské společnosti se sídlem v provincii Fujian, neboť v té době pobýval právě ve Fujianu, ve městě Zhāngzhōu 漳州 (Zhou Sisong 1989: 479).

jej kromě soukromého učitele vyučoval také britský duchovní a lékař.³¹ Od Londýnské misionářské společnosti posléze dostal stipendium, aby v roce 1917 mohl studovat literaturu na Yānjīngské univerzitě (Yānjīng dàxué 燕京大学). Pro svou víru v demokracii, svobodu a humanismus býval někdy svými spolužáky přezdíván jako „pravdivý Xu“ (Xǔ zhēnrén 许真人) a díky výstřednímu vzhledu získal přezdívku „Shakespeare“.³²

Roku 1918 se Xu Dishan oženil s Lín Yuèsēn 林月森 a na konci téhož roku se jim narodila dcera Fánxīn 樊新.

V roce 1919 se aktivně zapojuje do Májového hnutí. V listopadu 1919 pomáhal společně s Qú Qiūbáiem 瞿秋白, Zhèng Zhènduóem 郑振铎 a dalšími založit časopis *Nová společnost* (Xīn shèhuì 新社会) (Zhou Sisong 1989: 480).³³

V roce 1920 Xu Dishan absolvoval studium na Yanjingské univerzitě a obdržel titul bakaláře v oboru humanitních věd. Na téže univerzitě začíná studovat religionistiku. Ve stejném roce se vrací do Fujianu pro svou ženu a dcerku, aby je vzal do Pekingu. Lin Yuesen však na cestě těžce onemocněla a zemřela v Šanghaji (Zhou Sisong 1989: 480).

Xu Dishan se stává jedním z dvanácti zakladatelů Společnosti pro studium literatury (Wénxué yánjiūhuì 文学研究会) a začíná publikovat v jejím periodiku *Měsíčník pro povídku a román* (Xiǎoshuō yuèbào 小说月报) (Zhou Sisong 1989: 480).³⁴ V roce 1921 tam tak poprvé vychází jeho povídka „Ptáci osudu“ (Mìngmìngniǎo 命命鸟)³⁵ a následně i povídky další (Zhou Sisong 1989: 480). Kromě povídek píše také eseje (sǎnwén 散文) a v roce 1922 je vydává v podobě sbírky *Včasný déšť v prázdných horách* (Kōngshān língyǔ 空山灵雨) (Zhou Sisong 1989: 481).

³⁰ Xu Dishan pokřtěn byl (Yang 2009: 52), přesné datum však uvedeno není. Většina zdrojů pouze konstatuje, že Xu Dishan vstoupil do Londýnské misionářské společnosti (například Bailey 1984: 141), popřípadě s dodatkem, že se stal křesťanem (Yang 2009: 53).

³¹ Xu Dishan se spřátelil s dcerou tohoto misionáře a její nešťastná smrt ho hluboce zasáhla (Zhou Lingzhong 1989: 65).

³² Xu Dishan nosíval dlouhou róbu po kolena, kterou si sám navrhl (Zhang 1989: 154), vlasy po ramena a bradku (Zhou Sisong 1989: 480).

³³ Jedná se o časopis vycházející třikrát do měsíce v letech 1919-1920. Uveřejňoval eseje vyslovující se k problémům dobové společnosti ale také povídky. Xu Dishan do tohoto časopisu přispěl mimojiné článkem „Znásilnění“ (Qiángjiān, 强奸) (Zhongguo xiandai wenxue cidian 1988: 1125.).

³⁴ Dalšími jedenácti zakladateli byli: Zhū Xīzǔ 朱希祖, Jiǎng Bǎilǐ 蒋百里, Zhōu Zuòrén 周作人, Guō Shào'yú 郭绍虞, Yè Shèngtáo 叶圣陶, Sūn Fúyuán 孙伏园, Wáng Tǒngzhào 王统照, Máo dùn 茅盾, Zhèng Zhènduó 郑振铎, Gēng Jìzhī 耿济之, Qū Shìyīng 曲士英 (Hockx 1998: 49).

³⁵ C. Bailey název této povídky překládá jako „Mingming Bird“ (Bailey 1984: 36), S. Riep jako „Birds Fated for Each Other“ (Riep 2004: 103).

Roku 1922 Xu Dishan ukončil studium religionistiky na Yanjingské univerzitě (s titulem bakaláře) a začal zde pracovat jako asistent. Současně vyučoval na Lidové univerzitě (Píngmín dàxué 平民大学).

Roku 1923 společně s dalšími studenty Yanjingské univerzity odjel na Kolumbijskou univerzitu v New Yorku, aby tam postgraduálně studoval na katedře filosofie, dějiny náboženství a komparativní religionistiku. V roce 1924 získal magisterský titul. S životem v New Yorku však nebyl příliš spokojený a přestoupil na Oxfordskou univerzitu (McDougall 1997: 101), kde se věnoval dějinám náboženství, indické filosofii, sanskrtu a antropologii. Roku 1926 získal na Oxfordské univerzitě bakalářský titul a v říjnu se vydal do Indie, aby pokračoval ve studiu sanskrtu a buddhismu; zanedlouho na to (hned následující rok) se vrátil do Číny (Wu 1989: 51).

I po návratu do vlasti se Xu Dishan živil jako učitel na Yanjingské univerzitě (Zhou Sisong 1989: 482). Více se věnoval komparativní religionistice a chystal se sepsat dějiny taoismu. Od roku 1928 vyučoval nejen na Yanjingské univerzitě, ale také na Pekingské univerzitě (Běijīng dàxué 北京大学) a na univerzitě Qīnghuá (Qīnghuá dàxué 清华大学). V témže roce potkal Zhou Sisong, svou budoucí druhou ženu (Zhou Sisong 1989: 482). Po svatbě v květnu roku 1929 začala Zhou Sisong učit matematiku na vyšší střední škole v Peking (Běijīng nǚgāo shīfù zhōng 北京女高师附中).

Xu Dishan byl velmi všestranný. Vyučoval na čtyřech univerzitách - od roku 1930 byl (kromě tří výše zmíněných univerzit) zaměstnán také na Vysoké škole pedagogické v Peking (Běijīng shīfàn dàxué 北京师范大学). Věnoval se hudbě,³⁶ psal pohádky pro děti,³⁷ zabýval se dějinami tradičních čínských oděvů,³⁸ dějinami taoismu a sbíral historické mince (Zhou Sisong 1989: 483).

Roku 1931 se Xu Dishanovi a Zhou Sisong narodil syn Zhōu Língzhòng 周苓仲, a v roce 1933 dcera Xǔ Yànjí 许燕吉 (Zhou Sisong 1989: 483).

³⁶ Pro hudební nakladatelství složil několik písní, které byly vydány v Peking; jejich obsah byl inspirován lidovými popěvkami, oslavoval pracující apod. (Zhou Sisong 1989: 483).

³⁷ Xu Dishan napsal dvě pohádky, „Lucerna ze světlušek“ (Yíngdēng 萤灯) a „Myrta“ (Tiāo jīn niáng 挑金娘). Obě pohádky vyšly v roce 1941 v hongkongském čtrnáctideníku *Nové děti* (Xīn értóng, 新儿童) (Zhou Sisong 1989: 515).

³⁸ Shromáždil nemalý počet dobových fotografií a dalšího materiálu, zamýšlená práce měla nést název *Dějiny čínského odívání* (Zhōngguó fúzhuāng shǐ, 中国服装史). Xu Dishan ji bohužel nedokončil (Zhou Sisong 1989: 483).

Rok 1933 strávil Xu Dishan na Sunjatsenově univerzitě (Zhōngshān dàxué 中山大学).³⁹ Během této doby navštívil Taiwan, setkal se s příbuznými a přáteli (Zhong 1989: 483). Ke konci roku odjel do Indie, kde se setkal s Rabíndranáthem Thákurem⁴⁰ a pokračoval zde také ve studiu indické filosofie a sanskrtu (Bailey 1984: 146). Ke konci roku 1934 se vrátil do Pekingu (Zhou Sisong 1989: 483).

V roce 1935 se neshodl s Johnem Leightonem Stuartem (Sītú Léidēng 司徒雷登), ředitelem Yanjingské university, a byl propuštěn. Následně se stal vedoucím katedry čínské literatury na Hongkongské univerzitě (Xiānggǎng dàxué 香港大学) a odstěhoval se i s rodinou do Hongkongu (Bailey 1984: 146).

Hongkongská univerzita nepatřila mezi nejpokrokovější, výuka zde stále probíhala velmi tradičně – velký důraz byl kladen na osmičlenné eseje (bāgǔwén 八股文), Čtyři knihy a Pět kánonů (Sìshū Wǔjīng 四书五经)⁴¹ apod. Za sedm let svého působení Xu Dishan Hongkongskou univerzitu zmodernizoval. Zval zahraniční profesory a známé odborníky, pořádal umělecké výstavy (Zhou Sisong 1989: 484).

Po incidentu na mostě Marca Pola 7. července 1937 se Xu Dishan zapojuje do Hnutí odporu proti Japoncům za záchranu vlasti (Kàng-Rì jiùwáng yùndòng 抗日救亡运动). Psal eseje, přednášel projevy. Zástupci Guómíndǎngu 国民党 jej žádali, aby se zúčastnil jejich zasedání a sepsal o tom článek; Xu Dishan ovšem odmítal.

Xu Dishan byl od roku 1938 stálým členem Všečínského sdružení spisovatelů (Zhōnghuá quánguó wényì xiéhuì 中华全国文艺协会). Zastával také názor, že by se mělo postupně přejít ze znakového písma na písmo hláskové, domníval se, že „pokud nedojde k reformě čínského písma, bude to mít neblahý vliv na pokrok národa“ (Zhou Sisong 1989: 485).

Po incidentu Nové čtvrté armády (Wǎnnán shìbiàn 皖南事变) v lednu 1941 poslal Xu Dishan Čankajškovi telegram, v němž jej vyzýval ke spolupráci s Komunistickou stranou Číny a ke společnému postupu proti japonskému agresorovi. To je důvodem, proč se vedou spekulace o Xu Dishanově příklonu k levici (Bailey 1984: 147). Kde byla pravda, se již

³⁹ Jako profesor na Yanjingské univerzitě měl Xu Dishan jednou za pět let nárok na placené studijní volno (Zhou Sisong 1989: 483).

⁴⁰ Xu Dishan si velmi vážil myšlenek tohoto indického učence; přeložil také část jeho díla (Bailey 1984: 146).

⁴¹ Mezi Čtyři knihy se řadí: *Velké učení* (Dàxué, 大学), *Hovory* (Lúnyǔ, 论语), *Doktrína středu* (Zhōngyōng, 中庸) a *Mencius* (Mèngzǐ, 孟子); mezi Pět kánonů potom patří: *Knihy písní* (Shījīng, 诗经), *Knihy starých dokumentů* (Shàngshū, 尚书), *Knihy obřadů* (Lǐjì, 礼记), *Knihy proměn* (Yìjīng, 易经) a *Anály Chunqiu* (Chūnqiū, 春秋) (Štupski a Lomová 2007).

nedozvíme. V létě téhož roku odjel do Shātiánu 沙田, aby se mohl plně věnovat dokončení své studie o taoismu *Původ a vývoj daoismu (Dàojiào yuánliú kǎo 道教源流考)*. Když se na konci července vrátil domů, necítil se dobře a byla mu diagnostikována srdeční choroba. I přes domácí léčení se Xu Dishanovi přitížilo a 4. srpna 1941 zemřel (Zhou Sisong 1989: 486).

3. XU DISHAN – DÍLO

Xu Dishan je jedním z mnoha autorů zařazovaných do generace Májového hnutí.⁴² Čínští intelektuálové a mládež na podněty neklidné doby zareagovali různými způsoby. Někteří se pokusili svoje představy realizovat na poli politiky⁴³, jiní se pokusili o změnu prostřednictvím literatury.⁴⁴ Zatímco se starší generace reformátorů z přelomu století snažila o změny, které do značné míry byly v souladu s tradicemi, generace Májového hnutí tradice zavrhovala a snažila se inspirovat západními modely, různými „-ismy“.⁴⁵ Chtěli tak Čínu zachránit a začlenit ji do moderního světa (Goldman 1977: 1).

Autoři generace Májového hnutí však – navzdory proklamovanému ikonoklasmu – byli paradoxně součástí konfuciánského dědictví tím, že se společnost snažili proměnit právě pomocí literatury. Literatura byla vždy hlavním oborem tradičních vzdělavců a tak jako oni, i spisovatelé generace Májového hnutí věřili, že musí mít vedoucí úlohu ve společnosti (Goldman 1977: 5). V této době vznikaly početné spolky a literární společnosti – jednou z nejvýznamnějších a nejvlivnějších byla Společnost pro studium literatury, založená 4. ledna 1921. Xu Dishan byl jedním z jejích zakládajících členů a všechny jeho rané práce vyšly v *Měsíčníku pro povídku a román*, kmenovém časopisu této společnosti (Bailey 1984: 10).

3.1 Xu Dishan a generace Májového hnutí

V Xu Dishanově díle najdeme řadu charakteristických rysů, díky kterým je právem zařazován ke generaci spisovatelů období Májového hnutí. Jako člen Společnosti pro studium literatury byl svým způsobem „svázán“ s realistickým trendem „umění pro život“ (wèi rénshēng ér yìshù, 为人生而艺术).⁴⁶ Někteří badatelé se však domnívají, že jeho

⁴² Označení Májové hnutí (Wūsi yùndòng 五四运动) je odvozováno od demonstrace, kterou 4. května 1919 uspořádali pekingští studenti a profesori jako protest proti rozhodnutí pařížské mírové konference o předání bývalých německých práv a koncesí v provincii Shāndōng 山东 Japonsku. Incident potom přerostl ve vlnu protestů po celé zemi.

⁴³ Jako například Máo Zédōng 毛泽东, Chén Dúxiù 陈独秀 nebo Lǐ Dàzhāo 李大钊 (Goldman 1977: 1).

⁴⁴ Mezi vůdčími spisovateli byli Lǔ Xùn 鲁迅, Máo Dùn 茅盾, Guō Mòruò 郭沫若 a další (Goldman 1977: 1).

⁴⁵ Romantismus, realismus, naturalismus, symbolismus (Goldman 1977: 1).

⁴⁶ Jedním z hlavních zastánců tohoto pojetí literatury byl Zhōu Zuòrén 周作人, který literatuře přisuzoval morální funkci, upřednostňoval pravdu před krásou, jak je patrné z jeho eseje „Lidská literatura“ (Réndè wénxué, 人的文学), uveřejněného v *Novém mládí* v roce 1918. Máo Dùn 茅盾 se také o spojení literatury a humanity velmi zajímal a zastával názor, že by povídka a román měly být zrcadlem společnosti. Ve skutečnosti však většina autorů Společnosti pro studium literatury nepsala o životě obecně, ale o svých osobních zážitcích a zkušenostech a tíhla k romantismu (Chow 1963: 284 - 285).

dílo lze rozdělit do dvou období. První označují jako romantické,⁴⁷ ve druhém období se spisovatel spíše blíží realismu (Bailey 1984: 19). Pro obě tato období je však charakteristické, že přetrvává Xu Dishanův zájem o postavu ženy. Právě tento zájem o problematiku postavení a emancipace ženy dovoluje vnímat Xu Dishana jako typického představitele literatury Májového hnutí. Xu Dishanovy hrdinky bývají většinou odvážné a silné, mají smysl pro spravedlnost, snaží se být nezávislé a nenechat se ovlivňovat názory či tlakem okolí.

V době Májového hnutí byl Xu Dishan bezpochyby velmi aktivní, ale k hlavnímu proudu rozhodně nepatřil. Také v jeho díle je možné vyzorovat tendence, jimiž se výrazně odlišuje od ostatních autorů. Ať už to bylo způsobeno jeho filosofií, faktem, že se narodil na Taiwanu nebo tím, že cestoval v jihovýchodní Asii, zatímco jeho vrstevníci odjížděli na studia spíše do Japonska či Evropy.

V následující podkapitole se budu věnovat nejprve Xu Dishanovým povídkám a esejům, především těm, jejichž analýza bude tvořit hlavní část mé práce; v další podkapitole pak stručně představím jeho další rozmanitou tvorbu – poezii, divadelní hry, studie a překlady.

3.2 Povídky a eseje

Výraznou část Xu Dishanova díla tvoří povídky a eseje.⁴⁸ Jednotlivá vybraná díla budu uvádět chronologicky, v závislosti na tom, jak vycházela ve sbírkách, následně ta díla, které vyšla samostatně časopisecky. Jelikož se často jedná o prózy žánrově nevyhraněné, nediskutuji povídky a eseje zvlášť, ale uvádím je společně v jedné kapitole. Mnohé povídky se díky svému lyrickému charakteru blíží esejí; naopak eseje, které mají podobu bajek či podobenství, mají výrazně narativní charakter a na první čtení připomínají povídku.⁴⁹

Většina povídek a esejů vycházela nejprve časopisecky především právě v *Měsíčníku pro povídku a román*. Souborně pak byly vydány ve čtyřech sbírkách: *Pavouk spravující svoji síť* (*Zhù wǎng láozhū* 缀网劳蛛), *Včasný déšť v prázdných horách*, *Zachránce* (*Jiěfàngzhě*, 解放者) a *Dopisy vypadlé z ohroženého hnízda* (*Wēi cháo zhū jiǎn* 危巢坠筒).

⁴⁷ Hsia například upozorňuje na to, že Xu Dishanovo rané dílo má blízko k buddhistickým příběhům a že rovněž vykazuje jistou podobnost se středověkými křesťanskými legendami (Hsia 1999: 85).

⁴⁸ Při kategorizaci textů vycházím z označení, které jednotlivým textům přisoudili vydavatelé, tedy xiǎoshuō 小说 (povídka) a sǎnwén 散文 (esej).

⁴⁹ Viz například „Burský oříšek“.

Sbírka *Pavouk spravující svoji síť* vyšla v roce 1925. Obsahuje úplně první časopisecky vydanou Xu Dishanovu povídku „Ptáci osudu“.⁵⁰ Děj povídky se odehrává v Barmě a klíčovou roli zde hraje buddhistická představitost. Dívka Mǐnmíng 敏明, studentka buddhistické školy, se zamiluje do svého spolužáka Jiālíng 加陵. Rodiče však jejich lásce nepřejí a rozhodně se snaží sňatku mladých lidí zabránit. Minming jednoho dne ve snu pronikne do překrásného světa a tajemný průvodce jí naznačuje, že tam už v některém ze svých životů pobývala. Když pak spatří pár zvláštních krásných ptáků, kteří na rozdíl od ostatních nevydají ani hlásku, uvědomí si, že jde o ni a jejího milého. Minming od té chvíle touží po návratu do pohádkové zahrady, chce uniknout světskému utrpení. Odhodlaně proto – následována Jialingem – vkročí do jezera Lùqǐhú 绿绮湖, které symbolizuje vstup do onoho světa. A právě tím je tato povídka v Xu Dishanově tvorbě výjimečná – ve svých ostatních dílech je zastáncem života a touhy po životě, zatímco zde je smrt jakýmsi vysvobozením. Xu Dishan však dostatečně zřetelně naznačuje, že utonutím mladého páru jejich život nekončí, pouze bude pokračovat na nějakém jiném místě a v jiné formě. Jedná se o buddhistickou symboliku, která je obecně v této povídce velmi výrazná. Minming a Jialing jsou oněmi ptáky osudu, kteří se vrací do Západní čisté země buddhy Amitábhya. Jde tedy o návrat do místa, kam patří, nikoliv o pouhou smrt, jak by se mohlo při prvním pohledu zdát (Kong 2010).

Následující povídka z téže sbírky, „Žena obchodníka“⁵¹ (Shānggrénfù 商人妇),⁵² zavádí čtenáře do období první světové války v Evropě, na loď směřující do Xiàmén 厦门. Xu Dishan zde využívá techniku vyprávění ve vyprávění. Vypravěč - cestující potká ženu s dítětem, která mu vypráví svůj spletitý a pohnutý životní příběh. Xìguǎn 惜管 zůstala sama poté, co její manžel Lín Yīnqiáo 林荫乔 odešel do jihovýchodní Asie za živobytím. Za deset let vzájemného odloučení muž poslal manželce pouhé dva dopisy a nikterak se o ni nestaral. Xiguan se tedy rozhodla, že jej vyhledá. Místo radostného setkání však zjišťuje, že její manžel má již dávno novou ženu. Posléze je dokonce prodána indickému obchodníkovi Ahujovi (Āhùyé 阿户耶), který ji odváží do Indie. Porodí mu dítě, jeho ostatní ženy ji utiskují. Když Ahuja zemře, Xiguan s sebou vezme jen své cennosti a i s dítětem tajně odchází. Rozhodne se

⁵⁰ Povídka „Ptáci osudu“ poprvé vyšla v lednu 1921 v *Měsíčníku pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 512).

⁵¹ V případě této povídky by bylo možné uvažovat také nad překladem „Žena obchodníků“, neboť Xiguan je nejprve manželkou svého čínského manžela – obchodníka, který ji ovšem prodá obchodníkovi druhému.

⁵² Povídka „Žena obchodníka“ byla uveřejněna v dubnu 1921 v *Měsíčníku pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 512).

postavit na vlastní nohy, seznámí se s křesťankou Elizabeth a poznává tak křesťanství. Elizabeth po sedm let hlídá Xiguan potomka a umožní jí tak vystudovat a posléze získat práci jako učitelka. I přes svou samostatnost a nový život Xiguan myslí na svého bývalého manžela, neustále jej omlouvá, věří, že její prodej zavinila jeho nová žena, a rozhodne se ho vyhledat. V tomto okamžiku se její vyprávění setkává s vyprávěním spolucestujícího a uvádí nás do současnosti. Vypravěč jí pomáhá manžela hledat, nikde po něm však není ani zmínky. Xiguan jej prosí, aby vyhledal její matku a podal jí zprávu. Ona sama se vrací do Indie. Když vypravěč vyhoví jejímu přání, nalezne jen opuštěný domek s trouchnivějícími tabulkami předků. Přes všechny strasti nevyznívá příběh Xiguan hořce; přijímá svůj osud a vysvětluje, že ve skutečnosti nelze přesně vymezit utrpení a radost, neboť útrapy se s odstupem několika let jeví optimisticky (Xu [1921] 1952: 110).

Povídka „Po soumraku“ (Huánghūn hòu 黄昏后)⁵³ líčí příběh muže jménem Guānhuái 关怀, kterému zemře žena Guānshān Héngmèi 关山恒媚 a zanechá po sobě dvě dcerky. Protože její příjmení Shān 山 znamená „hora“, vzpomene si na ni, kdykoliv uvidí cokoli, co připomíná svým tvarem horu. Poprvé jej spatříme, když hraje u hrobu své milované na kytaru a jedna z dcer ho běží hledat. Společně pak povečeří a on jim o mamince vypráví. Z jeho příběhu je cítit neuvěřitelná láska, a právě ta mu dává sílu, aby se sám staral o dvě malé děti. Věří, že Hengmei je všude kolem a že se s ní opět shledá. Odmítá si přiznat, že zemřela, dcerkám vysvětluje, že jen změnila podobu a je s nimi. V závěru povídky si povídá se sochou Hengmei, kterou vytvořil vlastníma rukama, a děkuje jí za dcery, které mu pomáhají překonat osamělé chvíle (Xu [1921] 1952: 63).

V roce 1922 vyšla další povídka, „Pavouk spravující svoji síť“ (Zhuì wǎng láozhū 缀网劳蛛).⁵⁴ Dějem se tentokrát prolínají křesťanské myšlenky – především pomoc bližnímu. Protagonistka příběhu, žena jménem Shàngjié 尚洁, v zahradě objeví zraněného zloděje a ošetří ho. Její druh Kěwàng 可望 se rozhněvá a vyžene ji z jejich domova.⁵⁵ Shangjie se uchýlí do neobydleného sídla své přítelkyně na Malajském poloostrově. Moře, které zde sleduje, přirovnává k životu - cítí se jako lovci perel, kteří se den co den nehledě na výsledek noří do hlubin. Příběh Shangjie má překvapivě dobrý konec. Kewang díky rozhovorům, které vede s křesťanským knězem, nahlédne svoji chybu a prosí ženu o odpuštění. Shangjie se tak smí

⁵³ Povídka „Po soumraku“ byla uveřejněna v květnu 1921 v *Měsíčníku pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 512).

⁵⁴ Poprvé vyšla v únoru 1922, *Měsíčník pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 512).

⁵⁵ Kewang a Shangjie nejsou sezdáni, okolí je však vnímá jako by byli právoplatnými manželi.

vrátit do své idylické zahrady. Zahrada je téměř vypoodobením jejího vlastního ráje; všechny rostliny a stromy zde sama vysázela a je to místo, kde vždy nalezne svůj klid. Když hovoří se svou přítelkyní, odhaluje nám prostřednictvím podobenství svůj pohled na život – je jako pavučina, kterou musíme, podobně jako pavouk, neustále vyspravovat (Xu [1922] 1952: 25).⁵⁶ Poté, co ženy ze zahrady odejdou, zůstává zde jen pavouk, který se opět trpělivě a neúnavně dává do dalších oprav své poničené sítě.

V téže sbírce bychom našli také povídku „Mléčná bohyně“ (Tíhú tiānnǚ 醍醐天女),⁵⁷ která je uvedena popisem hinduistické bohyně Lakšmí.⁵⁸ Vypravěče velmi překvapí jeho spolucestující na lodi, když prohlásí, že Lakšmí byla jeho matkou. Toto smělé tvrzení samozřejmě vyžaduje vysvětlení, a tak mu přítel vše vypráví. Jeho matka s otcem často chodili na výpravy do džungle, zkoumali nové cesty a kochali se přírodou. Otec často chodil napřed, jednoho dne se však zranil a upadl do bezvědomí. Když jej matka našla, snažila se ho odnést do bezpečí, ale stmívalo se a ona se v hustém lese ztratila. V jedné cizí vesnici prosila o pomoc dva dospělé muže, kteří jí nevěřili a odmítli s ní do džungle jít. Slitovalo se nad ní až dítě, které ji dokonce do džungle zavezlo na krávkě. Otce našli velmi zesláblého a jen díky kravskému mléku nabyt nových sil. Od té doby matce začal říkat „mléčná bohyně“, čili Lakšmí.

V povídce „Osamělá hvězda nad mořem“ (Hǎijiǎo dǐ gū xīng 海角底孤星)⁵⁹ je autor cestujícím na lodi, který si při pohledu na mořské vlny vzpomene na přítele, který je v mořských hlubinách pohřben. Po svatbě jel se svou ženou na Penangské ostrovy. Byl sice chudý, ale aby se jí dobře cestovalo, zaplatil jí nejlepší kajutu a sám na lodi sloužil, aby alespoň trochu ušetřil. Když přestoupili z parníku na menší loďku, pluli spolu hustým pralesem. V té chvíli přirovnal sebe a svou ženu ke dvěma hvězdám na obloze. Když jej škádlila a vyptávala se, co by se stalo, kdyby zemřela, odpověděl, že by pak byl osamělou hvězdou. Žena jen opáčila, že by samotu nesnesl (Xu [1923] 1995: 133). Po třech letech vypravěč opět onoho přítele na lodi potkává, ale s hrůzou sleduje, jak je pohublý a zsinálý. Dozvídá se, že žena zemřela a on je teď skutečně osamělou hvězdou. A přesně jak ona předpověděla, nedokáže bez ní žít. Na druhý den je pohřben na širém moři. Jeden cestující,

⁵⁶ Tento motiv je májovci často kritizován, neboť „filosofie vyspravování sítě“ je podle nich pouhým kompromisem (Bailey 1984: 20 – 21)

⁵⁷ Povídka „Mléčná bohyně“ vyšla poprvé roku 1923 v *Měsíčníku pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 512).

⁵⁸ Lakšmí se zrodila z mléčného oceánu (Tíhúhǎi 醍醐海).

⁵⁹ Povídka „Osamělá hvězda nad mořem“ poprvé vyšla roku 1923 v *Měsíčníku pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 512).

Ind, vše pozoruje a pak prohlásí, že ženy jsou výhonky zármutku. Nejlepší je proto obětovat je a svrhnout do Gangy. Nato mu vypravěč odporuje, že přestože ženy jsou výhonky zármutku, muži raději budou trpět s nimi, než aby žili bez nich (Xu [1923] 1995: 136). I zde, stejně jako v povídce „Po soumraku“ či v níže uvedeném eseji „Rozloučení“, je patrný hluboký smutek nad smrtí Xu Dishanovy první manželky, Lin Yuesen: „Ztráta vlastní ženy je totiž nejposvátějším žalem“ (Xu [1923] 1995: 136)

Včasný déšť v prázdných horách je sbírka esejů z roku 1925. Objevuje se zde snad nejznámější Xu Dishanův esej „Burský oříšek“ (Luòhuāshēng 落花生). Je zároveň vysvětlením Xu Dishanova pseudonymu a také jeho krédem. Burský oříšek je skrytý pod zemí, ale přináší lidem mnoho užitku. Je všem dostupný, prospěšný, a proto se těší široké oblibě.⁶⁰ Podle Xu Dishana by se všichni měli snažit podobat burskému oříšku, protože je užitečný, aniž by na sebe jakkoli upozorňoval (Xu [1922] 2010: 34 – 35).

Ve sbírce bychom našli také esej „Stará žena spravující potrhané oblečení“ (Bù pòyī dǐ lǎofùrén 补破衣底老妇人), kterou Xu Dishan vykresluje, jak sedí za deště před domem a chrání před deštěm různobarevné ústřižky látek ve svém košíku. Žena si povídá s chlapci, kteří ji přezdírají „chirurg šatstva“ (yīfū dǐ wàikē yīshēng 衣服底外科医生) (Xu [1922] 2010: 26). Přirovnávají ji ke svému otci, který, podobně jako ona, sbírá a skládá dohromady útržky, které napsal – jedná se o obraz spisovatele. Oba – stará žena i otec-spisovatel – se snaží vyspravit co nejlépe již existující, ať už se jedná o poničené oblečení nebo o myšlenkové ovzduší společnosti. Toto přirovnání je variací na motiv pavoučí sítě v povídce „Pavouk spravující svoji síť“.

V dalším eseji sbírky *Včasný déšť v prázdných horách* s prostým názvem „Moře“ (Hǎi 海) jsme svědky rozhovoru vypravěče a jeho přítele, kteří sedí na záchranném člunu a sledují potápějící se loď. Když přítel začíná propadat beznaději, dodává mu vypravěč odvalu a povzbuzuje jej k tomu, aby neustával ve veslování. Nevíme sice, kam nás široší moře zanesou, ale vždy se musíme snažit ze všech sil veslovat (Xu [1922] 2010: 10). Velmi jasně zde vidíme myšlenku, která se Xu Dishanovým dílem neúnavně prolíná – nikdo nedokáže zcela určit svůj osud, ale neměli bychom pouze nečinně přihlížet.

⁶⁰ Yánggāng 杨刚 v předmluvě k *Výběru ze Xu Dishanova díla* (Xǔ Dishān xuǎnjí 许地山选集) mluví o pojmu *luòhuāshēngzhūyì* 落花生主义. Uvádí, že zatímco někteří autoři sice prohlašovali, že jsou prostými lidmi, aby tak zvýraznili vlastní důležitost, pro Xu Dishana byl postoj vyjádřený výrazem *luòhuāshēng zhūyì* jakýmsi vnitřním pocitem, přesvědčením (Yang 1952: 11).

V krátkém eseji „Vyčerpaná matka“ (Píjuànde mǔqīn 疲倦的母亲) cestuje matka s dítětem ve vlaku. Zatímco dítě nadšeně sleduje cestu a neustále se na něco vyptává a něco tvoří, jeho matka se nemůže ubránit spánku. Když ji potomek po několikáté vzbudí, oboří se na něj, že už všechno viděla, slyšela, všechno ví a chce si odpočinout. Syn se podivuje, že by děti vydržely víc než dospělí. A ono opravdu – v celém vagonu bychom našli jen několik cestujících, kteří neusínají únavou. Domnívám se, že prostřednictvím tohoto eseje se nás Xu Dishan snaží varovat před lhostejností k tomuto světu, upozornit nás, že zdaleka nevíme všechno a je neustále čemu se učit a co sledovat.

V eseji „Rozloučení“ (Biéhuà 别话) se těžce nemocná žena Sùhuī 素辉 loučí se svým mužem. Více než v ostatních esejích napsaných po smrti první manželky se zde odráží Xu Dishanův stesk. Statečná Suhui klade svému manželovi na srdce, aby se po její smrti znovu oženil. Lituje, že mu neprodila syna, ale pouze dcerku. Muž ji však přesvědčuje, že má dceru ještě radši, než kdyby měli syna. Jednou z nezapomenutelných rad umírající Suhui je tato: „Ženy si vůbec lásku nezaslouží: jen se podívej, kolik lidí – včetně tebe – s nimi má starosti! Přesto – jen pokud se lidé naučí milovat ženy, pak teprve pochopí, jak milovat moudrost. Ti, kteří ženy nedokážou milovat nebo je dokonce nenávidí, se sice nemusí kvůli ničemu strachovat, ale jsou těmi nejhlupejšími stvořeními ze všech (Xu [1925] 1995: 87).“

V roce 1933 vychází sbírka povídek *Zachránce*, o které Yang v předmluvě k *Výběru z díla Xu Dishana* (Xǔ Dishān xuǎnjí 许地山选集) říká, že je obsahově téměř totožná se sbírkou *Dopisy vypadlé z ohroženého hnízda* z roku 1947, která vyšla po Xu Dishanově smrti, povídky v nich obsažené tedy představím společně.

V povídce „Cestou domů“ (Guītú 归途)⁶¹ jsme svědky série „náhodných“ událostí, které jsou ve skutečnosti generovány zákonem příčiny a důsledku. Sled nešťastných událostí nechtěně způsobí zoufalá chudá vdova tím, že se rozhodne vydat na Nový rok zpět do rodné vsi. Když se po dvanácti letech vrací domů, hrdost jí nedovoluje přijít s prázdnými rukama; má pouze pistoli se dvěma náboji, kterou se jí nepodaří prodat, a vojenský kabát po manželovi. Nikdo ji však nechce zaměstnat a ona neví, z čeho by dárky pro rodinu zaplatila. Cestou potká mladou ženu oblečenou ve svatebních šatech a o všechno ji okrade. Ze strachu pak omylem zastřelí muže, který chce dívce pomoci; obviněn je ale holič, který mrtvého najde. Potrestání ženy přijde v podobě poznání, že okradená dívka je její vlastní dcera, která

⁶¹ Tato povídka vyšla už v roce 1931 v *Měsíčníku pro povídku a román* (Zhou Sisong 1989: 513).

mezitím již spáchala sebevraždu. Podobné osudové náhody jsou charakteristické i pro další Xu Dishanovy povídky.⁶² V povídce „Cestou domů“ je patrná silná inspirace tradičními čínskými kriminálními vyprávěními (Průšek: 1974: 308).

Povídka „Zachránce“ (Jiěfàngzhě, 解放者) začíná vyprávěním dívky Chén Bāngxiù 陈邦秀, která líčí svůj životní příběh mnichovi Qimò 契默. Když osiřela, strýc ji prodal. Žena, u které sloužila, však byla závislá na opiu, neustále ji trápila a bila. Zželelo se jí sousedovi, mladému panu Fāng 方, který jí se svým starým učitelem poslal do Pekingu. Učíteli se to příliš nezamlouvalo, ale když pan Fang poslal ještě navrch nějaké peníze a pár dáreků a mladá Bangxiu se snažila, seč mohla, starý pán si ji zamiloval a s manželkou ji přijali jako vlastní dceru. Umožnili jí vystudovat, ale protože nebyli nejmladší, poohlíželi se také po vhodném ženichovi. Vybrali nakonec jednoho vojáka jménem Shixióng 世雄.⁶³ Svatby se však adoptivní rodiče nedožili. Osamělá Bangxiu ke svatbě svolila, ale netrvalo dlouho a její utrpení začalo nanovo. Shixiong ji týral, nic mu nebylo dobré, a tak jejím jediným štěstím bylo, že domů moc nepřicházel. Jednoho dne našel dárky, které jí kdysi poslal její zachránce, pan Fang, a začal ji podezírat z nevěry. Když toto vše mnichovi vyprávěla, ani si nepovšimla, že ji poslouchá také další člověk – bývalý policista Shàocí 绍慈.⁶⁴ Shaoci byl velmi laskavý člověk a policistou se stal, až když nebylo zbylí. Když se dozvěděl, že byla Bangxiu zatčena a krutě vyslýchána kvůli politickým intrikám svého muže (který opět uprchl a ji nechal policii napospas), vydal se ji zachránit. Podařilo se jí uniknout, a tak ji našel zesláblou na břehu jezera. Bangxiu netušila, že on není jeden z těch, co ji chtějí opět zatknout, a dala se na útěk. Shaoci se bál, aby se neutopila, a vydal se za ní. Osud mu však pod nohy připletl jámu plnou vody a on v ní utonul. Když u něj mnich našel jeho zápisník a předal jej Bangxiu, zjistila, že to Shaoci byl jejím dávným zachráncem, panem Fang. I v této povídce si tedy Xu Dishan pohrával s krutou, neuvěřitelnou náhodou.

V povídce „Bezstarostná květina“ (Wúyōu huā 无忧花) je hlavní protagonistkou Huáng Jiālán 黄家兰, která je ovšem po svých studiích v Americe natolik fascinována vším západním, že trvá na tom, aby byla oslovována jako Jacqueline Yellow (Jiāduōlián Yīluó 加多怜伊罗). Když představuje byt, který zdědila po otci, nechá dokonce vyhodit tabulky předků.

⁶² Podle J. Průška je v devíti z třidvaceti delších Xu Dishanových děl hlavním motivem náhoda – například v povídce „Dceřino srdce“ či „Yuguan“ (Průšek 1974: 308).

⁶³ Jméno Shixióng 世雄 má lehce ironický nádech, neboť v překladu znamená „hrdina světa“, zatímco manžel Bangxiu byl zbabělec a nebylo bitvy, z níž by nezběhl.

⁶⁴ Shàocí 绍慈, policista a zachránce Bangxiu, má laskavost obsaženou už ve jméně; shaoci by bylo možné přeložit jako „neutuchající laskavost“.

Její manžel Pūjūn 朴君 zůstal na venkově, zatímco ona se den co den schází se španělským milencem a rozmařile utrácí. Okouzlí starostu a získá díky němu práci úřednice – kontroluje daně. Když se všichni tři rozhodnou pro daňový podvod, Jacqueline i s milencem zavčas mizí do zahraničí ve chvíli, kdy se ozývají první dělové rány. Sobecky opouští oddaného manžela; stejně tak lhostejný jí je osud její vlasti ve válce s Japonskem.

Povídka „Pan Dongye“ (Dōngyě xiānsheng 东野先生) na první pohled vytváří dojem, že půjde především o postavu muže jménem Dōngyě Mènglù 东野梦鹿, poměrně výstředního muže, který sám vychovává cizího chlapce, jemuž dal jméno Yánxǐ 延禧. Společně čekají, až se vrátí Zhìnéng 志能, Mengluova manželka. Jejich shledání ale není nikterak vřelé. Zhineng si v Belgii našla milence, kterým je pan Zhuó Fěi 卓斐. Menglu samozřejmě nic netuší a Zhineng se neodvažuje nic naznačit. Postupně si na sebe s manželem opět zvykají a Zhineng pochopí, jak obětavý a laskavý člověk Menglu je. V jejím nitru se tak odehrává souboj mezi dvěma typy lásky. Rozhoduje mezi svobodnou, ničím neurčovanou a nespoutanou láskou ke svému milenci, a mezi láskou, která jí původně byla určena tradičním sňatkem a kterou teprve postupně objevuje a rozvíjí. Svého manžela si váží natolik, že zůstává s ním. Osudy všech se však propletou, kdy se Zhuo Fei zapojí do protistátní činnosti a Zhineng se jej pokusí zachránit a odjíždí kvůli tomu z města. Menglu se kvůli nedopatření domnívá, že Zhineng je jednou z žen popravených za vlastizrada a pokusí se tělo, které považuje za její, odnést i přes protesty hlídačů. Nelítostný přihlížející dav, který se bavil nad smrtí nebohých žen, jej krutě zbije. V závěrečné scéně se Zhineng nadobro vrací k těžce zraněnému manželovi, pokorně přijímá svůj osud a je odhodlaná se o něj postarat.

V povídce „(Ne)člověk“ (Rén fēi rén 人非人)⁶⁵ se úředník Hú Kěwéi 胡可为 z odboru sociálních věcí snaží přijít na kloub tajemství své spolupracovnice Chénqíng 陈情. Je do ní tajně zamilovaný, ostatní v kanceláři si ho dobírají a svými narážkami se mu snaží leccos naznačit. Chengqing se v práci často omlouvá, jednou ji v noci zahlédl s cizím mužem, v šuplíku objevil kosmetiku, kterou běžně nepoužívala. Sled střípků informací, které se mu podaří získat, ho dovede až do nevěstince. Nikoho se tam ale nedočká, místo toho je zbit, když nechce za služby zaplatit předem. Na druhý den přichází do práce a kolega mu sdělí,

⁶⁵ J. Průšek název této povídky překládá do němčiny jako „Menschen oder Unmenschen“ (China Handbuch 1974. 309). C. Bailey zvolila do angličtiny překlad „Who is she?“, dodává, že při překladu bylo těžké zachovat původní vyznění, a proto se řídila především obsahem povídky (Bailey 1984: 167). Já při svém překladu vycházím z pasáže, kdy Chenqing řediteli říká, že v noci s ní může jednat, jako by člověkem nebyla, ale ve dne jím je; do protikladu jsou zde postavena slova fēirén 非人 a rén 人 (Xu [1934] 2013).

že Chenqing podala výpověď. Za dveřmi slyšel jen, jak řediteli říká, že v noci s ní může jednat, jako kdyby nebyla člověk, ale ve dne člověkem je (Xu [1934] 2013). Povídka vyznívá neurčitě a záhadně, přestože se zdá být od počátku jasné, že Chenqing pracuje v nevěstinci. Čtenář se však na celou situaci dívá z pohledu Keweie, který stále doufá, že to není pravda.

Hlavní protagonistkou novely „Jarní broskev“ (Chūntáo 春桃)⁶⁶ je stejnojmenná hrdinka, která je hned druhý den po svatbě odloučena od svého manžela Lǐ Mào 李茂. Životem se protlouká po svém a nedbá na názory lidí, kteří ji pomlouvají kvůli tomu, že žije s mužem jménem Liú Xiànggāo 刘向高. Navzájem si pomáhají, po večerech spokojeně sedávají před obydlím a dlouhé hodiny si povídají. Zkouška jejich vztahu přijde ve chvíli, kdy Chuntao najde svého zmrzačeného manžela, jak žebrá na ulici. Chuntao se řídí svým vlastním svědomím a názory okolí pro ni nejsou důležité; vezme proto Li Maa s sebou a s přímočarostí jí vlastní oba muže navzájem představí. Od tohoto okamžiku žijí všichni tři společně, přestože to s sebou nese i problémy. Jsou na sobě svým způsobem závislí. Li Mao díky nim získá práci a pomáhá jim tak s živobytím; Xianggao nedokáže žít bez Chuntao a i ona si uvědomuje, že by jí Xianggao velmi chyběl. Je to však právě silná Chuntao, která svým přesvědčením všechny tři stmeluje; jedná podle svého přesvědčení a nevšímá si předsudků tradiční společnosti.

Jednou z posledních povídek z této sbírky a zároveň jednou z posledních Xu Dishanových povídek vůbec je „Yuguan“,⁶⁷ která se vymyká jeho dosavadním pracím a bývá považována za „malé mistrovské dílo“ (Hsia 1999: 88) nebo dokonce za zpodobnění života samotného autora, za vyjádření jeho postojů (především jeho pohled na náboženství).⁶⁸ Hlavní protagonistka, žena jménem Yuguan, během První čínsko-japonské války⁶⁹ přijde o manžela a sama se stará o malého syna Jiàndé 建德.⁷⁰ I přes nátlak svého švagra Fènsǎo 粪扫⁷¹ se odmítá znovu vdát a její jedinou touhou je, aby se Jiande stal vysokým úředníkem a zajistil jí pocty, které si jako počestná vdova zaslouží. Stejně jako její nejlepší přítelkyně

⁶⁶ Novela „Jarní broskev“ vyšla už v roce 1934 v časopise *Literatura* (*Wénxué* 文学).

⁶⁷ „Yuguan“ vyšla také roku 1939 v časopisu *Vichřice* (*Dàfēng*, 大风).

⁶⁸ Tuto myšlenku zpracovává L. S. Robinson ve své studii „Yü-kuan“: The Spiritual Testament of Hsü Tishan“ z roku 1977.

⁶⁹ 1894 – 1895.

⁷⁰ Jméno Jiàndé 建德 je dalším jménem v Xu Dishanově díle, které implikuje určitý význam. „Jian de“ by bylo možné přeložit jako „zastávat“ či „ustanovit ctnost de“. Přestože v to Yuguan doufala, její syn nakonec její očekávání nijak zvlášť nesplnil a zůstal navíc pod vlivem své druhé manželky, která neměla Yuguan ráda.

⁷¹ Jméno švagra Yuguan Fènsǎo 粪扫 nemá dobré konotace a sám hrdina si toho je vědom a později si jméno změnil; „fensao“ by mohlo znamenat „zametat lejna“.

Xìngguān 杏官 se stane křesťankou, ale její cesta k opravdové víře je spletitá. Po řadě téměř neuvěřitelných náhod⁷² a nástrah, které jí osud připravil, si uvědomí sobeckost svých pohnutek a začne svou misijní práci vykonávat se skutečným zápalem. Nikdy se však plně neztotožní s myšlenkou křesťanství jako jediného možného náboženství. Zůstává „tvrdošíjně čínská“ (Hsia 1999: 91), a stejně jako na začátku, i v poslední scéně ji můžeme spatřit, jak při sobě nese *Bibli* společně s *Knihou proměn* (*Yijīng* 易经). Yuguan tak v sobě mísí nejen křesťanskou víru v Boha, ale zároveň zůstává věrná čínským tradicím a nadále uctívá své předky.

V časopisu *Literatura* (*Wénxué* 文学) vyšla roku 1933 také Xu Dishanova povídka, „Dceřino srdce“ (Nǚ'ér xīn 女儿心), která není zařazena do žádné z výše uvedených sbírek. I v této povídce je hlavní postavou žena, respektive malá dívenka Línzhī 麟趾. Při masakru Mandžů v roce 1911 její otec nevidí jiné východisko než smrt celé rodiny. Společně s manželkou a dvěma syny obřadně popije víno, počká, až působením alkoholu usnou, a poté je zavraždí. Linzhi se však podaří uniknout, neboť vína nedostala tolik. Pramálo chápe, co se kolem ní odehrává; upne se k představě hory nesmrtelných, o níž jí vyprávěla maminka. Věří, že se tam bude moci znovu shledat s celou svou rodinou, a tak se vydává na dalekou pouť. Stejně jako předchozí povídky, i tato je protkaná pavučinou náhod. Když se Linzhi setká s mnichem, jenž je pravděpodobně jejím otcem, přijde poslední nečekaný zvrat a mnich umírá při obětavém hašení požáru, který na lodi omylem způsobila sama Linzhi. Protože nemá úplnou jistotu, že se jednalo o jejího otce, je tím odsouzena k dalšímu putování a hledání.

3.3 Další tvorba

Xu Dishan měl mnoho zájmů a byl velmi všestranným autorem. Kromě povídek a esejů psal také poezii, písně, divadelní hry, literaturu pro děti a studie, věnující se mimo jiné náboženství, čínskému písmu a jazyku či dějinám tradičních čínských oděvů. Věnoval se též překladům, především z indické literatury (Zhou Sisong 1989: 513 – 521).

⁷² Tyto náhody jsou pro Xu Dishanovo dílo typické, Yuguan zdaleka není jedinou povídkou, ve které bychom se s nimi setkali. Viz například již výše zmiňované povídky „Cestou domů“, „Žena obchodníka“, novela „Jarní broskev“ či povídka „Dceřino srdce“.

3.3.1 Pojednání

Zhruba ve stejném období, v němž začínal publikovat své povídkové prvotiny, vydává Xu Dishan také mnohé odborné statě a pojednání. Převážná většina z nich vyšla v časopise *Nová společnost* (Zhou Sisong 1989: 519). V roce 1920 (tedy o rok dříve, než byly vydány jeho první povídky) to byl například článek „Ženský oděv a šperky“ (Nǚzǐ dǐ fúshì 女子底服饰), ve kterém Xu Dishan podotýká, že dnešní ženy si často neuvědomují symboliku a původní význam šperků, které nosí.⁷³ Chtějí-li se aktivně zapojovat do nové společnosti, měly by změnit také způsob odívání. Je zastáncem přirozenosti; ženy by na sebe neměly příliš upozorňovat koketními šperky a činit tak ze sebe objekt prodejné krásy.

V článku „Znásilnění“ (Qiángjiān 强奸) z téhož roku se Xu Dishan zaobírá příčinami tohoto problému společnosti. Hlavní vinu přičítá banditům a vojákům. Zastává se žen a jako řešení problému navrhuje uvolnění pout, kterými jsou ženy vázány k domácnosti. Zdůrazňuje, že je potřeba ženám vysvětlit, že jsou stejně silné jako muži, a že by jak ženy, tak muži měli pochopit, že na sexualitě není nic špatného a každý by měl mít toho pravého partnera pro život.

V *Měsíčníku pro povídku a román* vyšel roku 1921 článek z oblasti literatury „Tři poklady tvorby a čtyři podmínky ocenění“ (Chuàngzàode sān bǎo hé jiànshàngde sì yī 创造的三宝和鉴赏的四依) (Zhou Sisong 1989: 519).

Některá pojednání byla publikována také v již zmiňovaném deníku *Dagong* (*Dàgōng bào* 大公报), například „Důvody uctívání Avalokitéšvary“ (Guānyīn chóngbài zhī yóulái 观音崇拜之由来) z roku 1934, či „Odívání žen v Číně za posledních tří staletí“ (Jìn sānbǎi niánláide Zhōngguó nǚzhuāng 近三百年来来的中国女装) z roku 1935 (Zhou Sisong 1989: 519).

Xu Dishan přispíval také do dalších periodik. *Beipíngský raník* (*Běipíng chénbào* 北平晨报) otiskl jeho článek „Mé jméno“ (Wǒ dǐ míngzi 我底名字). Mnoho dalších statí se objevilo také v časopisu Yanjingské univerzity *Yānjīng xuébào* 燕京学报, například „Myšlenky daoismu a daoistické učení“ (Dàojiā sīxiǎng yǔ dàojiào 道家思想与道教) (Zhou Sisong 1989: 519).

⁷³ Kupříkladu náramky na ruku, na nohu, prsteny a podobně často značily otrokyně a služebné (Xu [1920] 2010: 105).

3.3.2 Básně

Většina Xu Dishanových básní vycházela také v *Měsíčníku pro povídku a román*. První byla v roce 1923 báseň „Ženo, miluji tě“ (Nǚrén wǒ hěn ài nǐ 女人我很爱你); z dalších je námátkou možno uvést například „Podívej se na mě“ (Kàn wǒ 看我), „Poštovní schránka“ (Yóutǒng 邮筒) či „Slzy měsíce“ (Yuè lèi 月泪), všechny z roku 1924 (Zhou Sisong 1989: 513 – 514).

3.3.3 Divadelní hry

Sepsal také čtyři divadelní hry. Jako první vyšla roku 1926 v *Měsíčníku pro povídku a román* jednoaktová hra „Osamělý nesmrtelný“ (Gū xiān 孤仙). Pro studentky Hongkongské univerzity napsal hru „Žena vynikajícího vzdělání“ (Nǚ guóshì 女国士).⁷⁴ O dva roky později následovala dvouaktová hra „Vrah“ (Xiōngshǒu 凶手) a konečně poslední Xu Dishanovou hrou byla čtyřaktová „Mùlán“ 木兰, sepsaná v kantonštině (Zhou Sisong 1989: 514 – 515).

3.3.4 Tvorba pro děti

Xu Dishan měl velmi rád děti a také jim se ve své tvorbě věnoval. Výsledkem jsou dvě pohádky, „Svítilna ze světlušek“ (Yíngdēng 萤灯) a „Myrta“ (Táo jīn niáng 桃金娘), vydané v roce 1941 v hongkongském časopise *Nové děti* (Xīn értóng 新儿童) (Zhou Sisong 1989: 515).

První z pohádek začíná poměrně odborným popisem světlušek, záhy se však objevuje typická pohádková zápleтка. Když je šťastné a vzkvétající království Kāngguó 康国 napadeno závistivým sousedním královstvím Dīyuánguó 荊原国 a král odmítá nechat svého jediného syna Nánshèng 难胜 vést armádu, objeví Nansheng čirou náhodou skrýš uvnitř obrovské svítilny. Překrásně zdobenou svítilnu si nepřátelská vojska odnesou jako kořist a Nansheng doufá, že v pravý čas bude moci pomstít svého otce i celé království. Ke svému překvapení se ocitne v pokoji princezny Yùhuá 玉华. Noc co noc jí u lůžka zanechává krásný šperk. Až jednou se Yuhua bodne do prstu, aby neusnula, a konečně Nanshenga spatří. Zamilují se do sebe a dlouho se jim daří skrývat, ale nakonec je jejich tajemství odhaleno a zlý král nechá Nanshenga uvěznit v temné jeskyni. Celá situace vypadá beznadějně – do jeskyně je přístup jen po podzemní řece a každou pochodeň brzy zhasí vítr uvnitř. S řešením

⁷⁴ Tato hra vyšla roku 1938 v deníku *Dagong*.

přichází odvážná princezna, která poručí pochytat světlušky a díky světlu, které vydávají, prince v jeskyni nalezne a zachrání. Nansheng uzavře se zlým králem, jejím otcem, příměří, koná se svatba a lidé obou království žijí šťastně a spokojeně.

Také druhá pohádka je uvedena výkladem, tentokrát o myrtě. V jižním Fujianu žili lidé, jimž se říkalo „jeskynní barbaři“ (Dòngmán 洞蛮), neboť si svá obydlí stavěli v jeskyních. Pěstovali výborné broskve, které pak vyměňovali za další potřebné suroviny a předměty. Mezi těmito lidmi žila také dívka Jinniáng 金娘, které se všichni vyhýbali, protože její rodiče zabil blesk. Jejich obavy ze zlých čar ale Jinniang zahнала svou laskavostí a pracovitostí. Tkala překrásné látky a den co den přicházela s novými vzory a barvami. To se ale vůbec nelíbilo dceři náčelníka vesnice, dívce Yíngū 银姑, která pracovat nemusela a jen tancovala a zpívala. Nechala Jinniang vyhnat. Ta se nebránila, pokorně odešla a své tetě prozradila, že ji kdykoliv nalezne uprostřed hor, stačí najít myrtu a zavolat její jméno. Lidem ale chyběla, Yingu byla méně a méně oblíbená, a tak ji nechala zavolat zpátky a přišla s návrhem, že se všechny ženy a dívky od Jinniang naučí tkát. Během oslav jejího návratu Yingu nedokázala zkrotit svou zlobu a zapálila přístřešek, pod nímž se slavnost konala. Zabíla tak většinu dívek z vesnice. Na druhý den ráno po ní nebylo ani vidu, ani slechu, a tak vesničané opět vyhledali Jinniang a prosili ji o pomoc. Ustanovili ji náčelníkem vesnice a všichni se od ní učili tkát. Nemuseli se tak obávat, že pokud bude neúroda broskví, zemřou hlady. Před svou smrtí Jinniang opět odešla do hor, loučila se s nimi a utěšovala je, že kdykoliv uvidí myrtu, ona bude s nimi. Na její počest pak myrta dostala své jméno – první znak táo 桃 odkazuje na tradici pěstování broskví (celý národ se přejmenoval na Táozú 桃族), zbytek názvu tvoří právě jméno Jinniang (Xu [1941] 2013).

I v Xu Dishanových pohádkách tak vystupují velmi výrazné ženské postavy. První je sice princezna, ale místo aby byla zachráněna, ona zachraňuje prince. Jinniang v pohádce druhé pokorně přijímá úděl osudu, zároveň se vždy snaží ze sebe vydat to nejlepší a být co nejvíce prospěšná.

3.3.5 Studie

Xu Dishanovou velkou zálibou byla Indie a indická literatura, což dokládá sbírka *Literatura Indie* (Yìndù wénxué 印度文学) z roku 1930 (Zhou Sisong 1989: 516).

Během svého studijního pobytu na Oxfordské univerzitě shromažďoval materiály týkající se opiových válek. V roce 1931 je potom souhrnně vydal pod názvem *Historické dokumenty o čínsko-britských stycích před opiovými válkami* (*Yāpiàn zhànzhēng qián Zhōng Yīng jiāoshè shìliào* 鸦片战争前中英交涉史料) (Zhou Sisong 1989: 516).

Xu Dishan zaměřil svůj výzkum také na dějiny náboženství, především daoismu. Roku 1934 tak vychází jeho dílo na toto téma: *Dějiny daoismu* (*Dàojiào shǐ* 道教史), v němž rozebírá nejenom dějiny, ale také význam daoismu a myšlenky daoistických učenců (Zhou sisong 1989: 516 – 518).⁷⁵

Xu Dishan nestudoval pouze hlavní náboženské směry jako daoismus, křesťanství a podobně, zajímal se také o lidové mýty a pověry. Jeho práce „Studie pověr o věštebných destičkách“ (*Fújī míxìn dǐ yánjiū* 扶箕迷信底研究) je zaměřená na komunikaci se záhrobím pomocí destiček, na něž duchové píší svoje vzkazy pro pozemský svět (Zhou Sisong 1989: 518).

Další oblastí, které se Xu Dishan věnoval, byla jazykověda. V roce 1941 vyšla *Sbírka Xu Dishanových esejů o jazyce* (*Xú Dishān yǔwén lùnwénjí* 许地山语文论文集),⁷⁶ která obsahovala mimo jiné dva eseje věnované čínskému písmu: „Osud čínského písma“ (*Zhōngguó wénzì dǐ mìngyùn* 中国文字底命运) a „Budoucnost čínského písma“ (*Zhōngguó wénzì dǐ jiānglái* 中国文字底将来) (Zhou Sisong 1989: 515). Prosazoval v nich nahrazení čínských znaků hláskovým písmem; zastával názor, že starobylé znaky by mohly brzdit pokrok čínského lidu (Zhou Sisong 1989: 515).

Ve sbírce *Podstata národní kultury a její studium* (*Guócuì yǔ guóxué* 国粹与国学) z roku 1946 nalezneme Xu Dishanovy práce týkající se náboženství – například „Lékařství a taoismus“ (*Yīxué yǔ dàojiā* 医学与道家) či „Žena z pohledu náboženství“ (*Zōngjiào dǐ fùnǚ guān* 宗教底妇女观) (Zhou Sisong 1989: 515 – 516). V této práci píše o názorech různých náboženství na ženy, říká, že náboženství byla vymyšlena muži a mnohá z nich nemají na ženy příliš kladný pohled.

Zabýval se také kulturou; v téže sbírce byl uveřejněn například esej „Obřady, zvyky a život lidí“ (*Lǐsú yǔ mínnshēng* 礼俗与民生) (Zhou Sisong 1989: 515).

⁷⁵ Lǎozǐ 老子 a jeho stoupenci, především Zhuāngzǐ 庄子.

⁷⁶ Všechny tyto eseje vyšly také časopisecky, v deníku *Dagong* či v *Časopisu společnosti pro studium nové literatury* (*Xīn wénxué xuéhuì xuébào* 新文学学会学报).

Roku 1946 vyšla *Sbírka esejů (Záwénjí 杂文集)*, jejichž tématem je především politické dění (Zhou Sisong 1989: 516).⁷⁷

3.4 Překlady

Mezi první díla, která Xu Dishan překládal, patří díla Rabíndranátha Thákura. Přeložil také *Bengálské lidové příběhy (Mèngjiālā mínjiān gùshi 孟加拉民间故事)*, které vyšly již roku 1929. *Sbírka indických příběhů (Yìndù gùshi jí 印度故事集)* či *Západ slunce (Tàiyáng dī xiàjiàng 太阳底下降)* podle F. W. Baina byly vydány až po Xu Dishanově smrti, v letech 1955 a 1956 (Zhou Sisong 1989: 520 – 521).

⁷⁷ Tyto eseje vycházely také v deníku *Dagong*, časopisu *Vichřice* či časopisu *Tàibái 太白* (Zhou Sisong 1989: 516).

4. CHARAKTERISTIKA PROTAGONISTEK

V následující kapitole představím hlavní charakteristiky ženských postav, které jsou zpravidla též hlavními protagonistkami Xu Dishanových příběhů. Spisovatelovy hrdinky jsou charakteristické tím, že reprezentují určitý soubor specifických osobnostních a morálních vlastností. Předkládaný přehled nejvýraznějších a nejpříznačnějších vlastností jednotlivých protagonistek poslouží jako východisko charakterizace Xu Dishanovy univerzální hrdinky, která je jakousi syntézou vlastností a postojů jednotlivých hrdinek.

Jako prameny mi poslouží nejen vybrané povídky a eseje, ale rovněž dvě Xu Dishanovy pohádky, v nichž také vystupují velmi výrazné postavy žen.⁷⁸ Postavy budu představovat chronologicky, bez ohledu na žánrový charakter próz, v nichž vystupují. Ráda bych totiž vysledovala, zda a jak se Xu Dishanovy hrdinky vyvíjejí od nejranější tvorby až po tvorbu ze závěru autorova života. Literární postavu chápu jako nástroj, jehož pomocí autor narativního díla formuluje vlastní vidění člověka a světa. Vývoj či proměny postav tedy nejsou vývojem či proměnami živých bytostí, nýbrž odrazem vývoje spisovatelova pohledu na člověka. Xu Dishan je ve svém díle přítomen nejvýrazněji právě v ženském „převleku“, jinými slovy, „přestože si autor do určité míry může vybírat své převleky, nikdy se nemůže z díla vytrádit“ (Booth 1983: 20). Poměrně výrazná je také symbolika jmen, která svým protagonistkám (či protagonistům) Xu Dishan dává. Naznačují další, nevyřčené vlastnosti nebo očekávání.

4.1 Samostatnost a nezávislost

Samostatnost a nezávislost jsou nepřehlédnutelnými vlastnostmi Xu Dishanových protagonistek. Jsou to ženy, které se především spoléhají samy na sebe, na svůj vlastní úsudek a síly. Vyžaduje-li to situace, nejsou nikterak závislé na mužích; setkáme-li se v Xu Dishanově díle s mužskými postavami, pak se v převážné většině případů jedná o muže, kteří jsou spíše vedeni ženami, než aby tomu bylo naopak. Mnohdy se zdá, jako by tito muži byli nezávislostí ženy přímo přitahováni, jako by toužili po ochraně; žena je mnohdy tou,

⁷⁸ Podle C. Bailey je jedna z pohádkových hrdinek, Tao Jinniangu, ztělesněním Xu Dishanových ideálů a přesvědčení, podobně jako Shangjie, Xiguan a Minming z próz „Žena obchodníka“, „Pavouk spravující svoji síť“ a „Ptáci osudu“ (Bailey 1984: 125).

kdo dává jejich existenci smysl a řád, pocit bezpečí. Hrdinky Xu Dishanových próz rázně řeší složité životní problémy a často dělají důležitá rozhodnutí namísto mužů.

Velmi dobře můžeme tuto vlastnost pozorovat u hrdinky první spisovatelovy povídky „Ptáci osudu“. Mladík Jialing je neustále ve stínu své milované Minming, vždy čeká na její rozhodnutí.⁷⁹ Nedokáže bez dívky žít, a proto ji bez váhání následuje, když se hrdinka rozhodne k odchodu ze světa. Společně s ní vstoupí do kouzelného jezera, které je branou do onoho světa.⁸⁰ Je přitom příznačné, že Minming toto rozhodnutí učiní sama, aniž by předem zvažovala, zda se k ní Jialing připojí či nikoli.

Xiguan, hlavní hrdinka povídky „Žena obchodníka“, svou vnitřní silou a odhodláním fascinuje postavu vypravěče – spolucestujícího na lodi z Indie do Singapur. Líčí mu svůj nelehký životní příběh ženy z Fújiànu, která se po deseti letech odloučení rozhodne vyhledat svého manžela, jenž odešel za prací do Singapur. Zde na ni ale čeká nepříjemné překvapení. Její manžel již má novou ženu. Tím však teprve vše začíná. Xiguan je manželem prodána a stane se tak jednou z žen indického muslima Ahuji, který ji odveze s sebou do indického Madrasu. Ostatní Ahujovy indické manželky ji utiskují a žárlí na ni. Když Ahuja zemře, Xiguan se rozhodne dům opustit ještě během období smutku a nečekat na dělení majetku. Pomocnou ruku jí nabídne její susedka, a Xiguan tak po svém útěku zamíří k příbuzným této susedky. Již tento čin je výrazem touhy po nezávislosti. Xiguan se však cestou rozhodne postavit se na vlastní nohy a spoléhat sama na sebe. Díky náhodě se dostane do křesťanské komunity a seznámí se se ženou jménem Elizabeth. Stanou se z nich přítelkyně a Elizabeth navrhne, že bude hlídat její dítě, aby se Xiguan mohla věnovat studiu. Když Xiguan po šesti letech začíná pracovat jako učitelka, cítí, že se teprve nyní úplně osamostatnila. Svůj životní příběh vypráví se zdravou sebejistotou, čímž zaujme vypravěče. Své vyprávění končí vysvětlením současné cesty do Singapur – chce se pokusit najít svého někdejšího manžela a zjistit, zda za své prodání indickému obchodníkovi vděčí jeho zradě.

⁷⁹ Mǐn 敏 v překladu znamená „bystrý, vnímavý“, míng 明 „jasný, chytrý“. I ve jméně Jialinga bychom mohli spatřovat náznak jeho úlohy v povídce – jiā 加 „přidat, přidat se“, líng 陵 „hrob“ – Jialing se přidává k Minming, když se rozhodne vstoupit do jezera a zemřít; jejich mrtvá těla zůstávají na břehu.

⁸⁰ Ve skutečnosti se nejedná o svět po smrti jako takový, ale o Čistou zemi buddhy Amitábhy, jak zmiňují už výše, ve 2. kapitole věnované Xu Dishanovu dílu.

V úvodu vypravěč zmiňuje, že Xiguan spatřil minulého dne u Jezírka vysvobození života (Fàngshēngchí 放生池) (Xu [1921] 1952: 92).⁸¹ Darování života či propouštění živých bytostí na svobodu, které tento motiv implikuje, předznamenává životní příběh Xiguan. Během celého příběhu si uvědomujeme, že hrdinka osvobodila sama sebe. I ona je prodána; za navrácení se do opravdového života vděčí pouze sobě samé, což symbolizuje chvíle, kdy prodá kroužek, který vdané muslimské ženy musí nosit v nose jako znamení, že patří svému muži (Riep 2004: 107).

Také žena jménem Shangjie⁸² v povídce „Pavouk spravující svoji síť“ je velmi samostatná a nezávislá. Když ji její druh Kewang vyžene z domu, beze slova odchází ze své milované zahrady do neobydleného sídla na západě Malajského poloostrova, patřícího jejím přátelům. Pracuje v místním obchodě s perlami. Jedinými přáteli jí zde jsou hrubí lodníci, kteří na lodích vyjíždějí na moře lovit perly. Svým důstojným chováním a pevnými postoji se jí podaří držet si muže chovající nekalé úmysly od těla; Shangjie si s nimi nejen povídá, ale dokonce je naučí něco málo z obecných znalostí a angličtiny. Když ji později vyhledá Kewang, aby se jí omluvil, nevrhá se mu do náruče jako bezradná a opuštěná žena, jejíž existence bez muže postrádá smysl. Jeho prosbu o odpuštění důstojně přijímá a vrací se domů. Kewang se rozhodne ještě na nějakou dobu odjet a být sám, v dopise jí vysvětluje, že to dělá z velké lásky k ní a že až nadejde čas, opět se spolu shledají. Shangjie to nikterak nevyvede z rovnováhy, pokračuje totiž ve svém samostatném a nezávislém způsobu života.

Huang Jialan (která je natolik okouzlena vším západním, že si nechává říkat Jacqueline Yellow) v povídce „Bezstarostná květina“ se v mnoha ohledech liší od většiny Xu Dishanových ženských hrdinek. Přesto jednou z charakteristik, kterou je možné v souvislosti s touto postavou vyzdvihnout, je právě samostatnost. Přestože je vdaná, odstěhuje se do městského bytu po zesnulém otci sama, zatímco svého muže nechává na venkově. Vůbec si ho neváží a nijak jej nepotřebuje, spíše ho vnímá jako přítěž. Za pomoci svých půvabů získá práci na daňovém úřadě a užívá si ruch města a těší se pozornosti mužů. Díky dědictví a vydělaným penězům může vést nezávislý a pohodlný život.

⁸¹ Taková jezírka bývala u buddhistických chrámů; věřící koupil nějakého vodního živočicha, kterému potom daroval život a svobodu tím, že jej vypustil ho do jezírka (Riep 2004: 105).

⁸² Jméno Shàngjié 尚洁 implikuje „úctyhodnou čistotu, neposkvrněnost“, jméno jejího druhu Kěwàng 可望 zase „možnost naděje“. Snad tím autor naznačoval, že je možné doufat v jeho prozření a pochopení.

Hlavní hrdinkou povídky „Dceřino srdce“ je dívka Linzhi, která už jako malá přijde o rodiče i sourozence.⁸³ Nemá tedy na výběr, nezbyvá jí, než aby se vydala sama na nelehkou pouť životem. Postupem času si zvykne spoléhat sama na sebe. Když se po letech setká s přítelkyní, která jí nabízí bydlení zadarmo a pomoc s nalezením muže, odmítá. Muže nepotřebuje jen proto, že tak žijí všechny Číňanky. Raději i nadále žije tuláckým životem, nechce být nikomu zavázána, nechce nikomu nic dlužit.

Velmi samostatnou ženou je také tajemná Chenqing v povídce „(Ne)člověk“.⁸⁴ Mladý úředník Kewei o ní nedokáže přestat snít. Jednoho dne dostane za úkol ověřit, zda jsou bytové podmínky jedné staré paní natolik špatné, aby vyhověli její žádosti a poskytli jí místo v domově pro staré lidi. Jakmile zjistí, že ona žena zná Chenqing osobně, nenechá si ujít příležitost a snaží se dozvědět o své vysněné co nejvíc. Z vyprávění stařenky vyrozumí, že se Chenqing stará nejen o ni, ale že dává peníze na živobytí i dalším lidem. Z různých náznaků se dozvídáme, že si Chenqing vydělává prostitucí. Hrdinka sice vystává před očima čtenáře prostřednictvím vyprávění či zážitků jiných postav, je však zřejmé, že své povolání vnímá pouze jako prostředek, jímž získává peníze na obživu a pomoc druhým.⁸⁵ Nevíme, zda jde o její dobrovolnou volbu, hrdinka si je však vědoma následků, které z toho pro ni mohou plynout.⁸⁶ Povídka poskytuje vhled pouze do aktuální situace, nezabývá se historií jednotlivých postav. Hlavní funkcí postavy Kewanga tak je zjistit co nejvíce o své záhadné spolupracovnici. Chengqing je silná žena opředená tajemstvím. Navzdory tomu, co se o ní dozvídá, je k ní Kewang stále silněji přitahován.

Chuntao v próze „Jarní broskev“ je také příkladem samostatnosti a nezávislosti.⁸⁷ Po vpádu vojáků je nucena uprchnout z rodné vesnice den po svatbě a při útěku ztratí veškeré informace o svých blízkých. Dostane se až do Peking, kde si najde práci. Zaměstnání v domácnosti cizinců jí nevyhovuje, a tak se s přímocarostí sobě vlastní dlouho nerozmýšlí a

⁸³ Jméno Línzhì 麟趾 znamená „dokonalé, skvělé dítě“, kterým bezpochyby byla, neboť celý život zasvětila hledání své rodiny v říši nesmrtelných.

⁸⁴ Přestože jméno Chénqíng 陈情 znamená „projevit city“, jedná se o tajemnou, uzavřenou ženu, o níž ve skutečnosti máme pouze dohady a domněnky.

⁸⁵ Motiv prostituce se objevuje také v povídce „Cestou domů“. Tam však žena vnímá prostituci jako krajní řešení, ke kterému se odhodlává, když nevidí žádné jiné východisko, jako potupu.

⁸⁶ Mnozí si jí neváží, pohlíží na ni s odporem či s posměchem.

⁸⁷ Povídka byla ceněna dobovými kritiky, kteří chválili odhodlání protagonistky vzít do vlastních rukou svůj vlastní život (Yang 1952: 8).

odchází. Na živobytí si vydělává sběrem starého papíru. Když jednoho dne potká Xianggao a začnou spolu žít, je to ona, kdo má ve vztahu hlavní slovo. Příkře odmítá, aby ji Xianggao oslovoval „moje ženo“ (Xu [1934] 1952: 113). Ona přece nikomu nepatří. Podobně reaguje, když její znovunalezený manžel chce nastalou situaci vyřešit tím, že chce svoji ženu Xianggaovi prodat, aby soužití jedné ženy se dvěma muži nebudilo pohoršení společnosti. Chuntao se necítí být ženou, která by někomu náležela. Poznala, že je schopná postarat se sama o sebe. Je rázná a nebojí se vyjádřit svůj názor. Přesto mezi ní a dvojicí mužů existuje určité pouto, které její samostatnost oslabuje. Ví, že bez nich by shánění obživy bylo těžší, ba co víc, cítí, že bez Xianggaoa by byla osamělá. Svoji slabost však nikomu jinému než sobě samotné nepřizná.

Ani hrdinka povídky „Yuguan“ nepostrádá samostatnost. Yuguan ovdoví jako mladá žena a musí se postarat nejen sama o sebe, ale i o malého synka, a poradit si s dotěrným švagrem, který jí neustále ztrpčuje život a usiluje o to, aby se znovu provdala. Zpočátku své problémy řeší začleněním se mezi místní křesťany, ale to jen proto, že hledá finanční zabezpečení. Ve skrytu duše nepřestává doufat, že jí syn Jiande oplatí péči, kterou ho zahrnuje, a ona se nebude muset celý život spoléhat jen sama na sebe; touží po tom, aby na ní neležela všechna odpovědnost, ale není jí to dopřáno. Yuguan si svoji nezávislost, podobně jako jiné Xu Dishanovy hrdinky, sama nevolí. Silnou a nezávislou ženou se stává, neboť ji k tomu donutí okolnosti.

Pohádka „Lucerna ze světlušek“ na první pohled vypadá jako typický pohádkový příběh, avšak namísto toho, aby princ zachraňoval princeznu, dívka vysvobodí jeho. Kdyby se princezna Yuhua nerozhodla vzít vše do svých rukou a tajně se nevydala na pomoc, princ Nansheng⁸⁸ by nejspíš zahynul jako vězeň jejího královského otce v temné jeskyni.

V pohádce „Myrta“ je hlavní postavou dívka Tao Jinniang. V dětství ji potká nepřízeň osudu, její rodiče zabije blesk. Vesničané ji zavrhnou, neboť jsou přesvědčeni, že nosí neštěstí. Jinniang si však díky své pílì a samostatnosti dokáže získat jejich přízeň a dokonce je zvolena náčelnicí vesnice. V nelehkých i radostných chvílích spoléhá především na sebe a svoje

⁸⁸ Jméno prince Nánshènga 难胜 implikuje obtížné vítězství.

schopnosti. Když se pak blíží chvíle její smrti, utěšuje vesničany, odmítne jejich společnost a sama odejde do hor, aby tam našla klid pro svůj odchod ze světa.

Jak je patrné z výše uvedeného nástinu, o většině Xu Dishanových hrdinek je možné říci, že se jedná o samostatné a na svém okolí, především na mužích, nezávislé ženy. Některé z těchto hrdinek nemají na výběr, nalézají v sobě samostatnost a silnou vůli jako jediný způsob, jak překonat nepřízeň osudu. U jiných hrdinek je nezávislost součástí jejich přirozenosti. Tím přitahují muže ze svého okolí, jsou pro ně oporou v jejich životě, jsou ženami, které jim dodávají jistotu. Jsou silnými ženami, bez nichž by se život mužů ocitl v troskách. Zde je možné nalézt souvislost s ideálem *nové ženy*, která také jedná samostatně a často proti vůli svého okolí. Na druhé straně je však nutno poznamenat, že Xu Dishanovy protagonistky nejsou ani v tomto ohledu typickými *novými ženami*, neboť nejednají s úmyslem být užitečné pro společnost, ale řeší své osobní problémy.

4.2 Vliv náboženství a vzdělání

Dalším vlivem, který utváří typické Xu Dishanovy hrdinky, je vztah k náboženství a vzdělání. Xu Dishan sám byl religionista a velmi vzdělaný člověk, podobně i jeho protagonistky přicházejí do kontaktu s různými náboženstvími a získávají také určité vzdělání. Víra i vzdělání, byť často jen omezené, jim dopomáhají k rozšíření obzorů, k lepšímu poznání sebe samých. Hrdinky nabývají sebejistotu a vidí ve svém životě nové možnosti. Je zřejmé, že vzdělání a vliv náboženství jsou důležitými prvky majícími nezanedbatelný vliv rovněž na jejich samostatnost.

Přestože se jedná o dva rozdílné činitele, rozhodla jsem se je představit společně. V Xu Dishanově díle je totiž víra často velmi úzce spjata se vzděláním, což se také pokusím na vybraných prózách ilustrovat. Nezřídka je to právě náboženství, které autorovým protagonistkám otevírá dveře ke vzdělání.

Xu Dishanovi rodiče byli buddhisté a k buddhismu vedli také svoje děti. S buddhismem se setkáme i v Xu Dishanově tvorbě, konkrétně již v první povídce „Ptáci

osudu“. Dívka Minming i mladík Jialing navštěvují buddhistickou školu. Buddhismus učí, že život je naplněn utrpením. Minming a Jialing se trápí tím, že nebudou moci naplnit svůj vzájemný vztah, a rozhodnou se tedy život opustit a vkročit do překrásného světa, který Minming spatřila ve snu. Povídka končí jejich vstupem do jezera, které je branou pro odchod z tohoto světa, během něhož tělo umírá a duše se převtěluje.⁸⁹ Tento odchod je vlastně návratem, neboť Minming a Jialing jsou právě oněmi „ptáky osudu“ a zahrada, kterou Minming uzřela ve snu, je Země blaženosti buddhy Amitábhy, v níž tito ptáci žijí.⁹⁰

Xu Dishan roku 1916 vstupuje do Londýnské misionářské společnosti a stává se křesťanem. S křesťanskými motivy pracuje v řadě svých próz. Křesťanství v různých podobách je důležitým motivem ve třech povídkách – „Žena obchodníka“, „Pavouk spravující svoji síť“ a „Yuguan“. Jsou to zároveň díla, v nichž je vliv náboženství a vzdělání na postavy žen nejvíce patrný, proto se v následujícím výkladu zaměřím právě na tyto tři prózy.

Xiguan, hlavní protagonistka povídky „Žena obchodníka“, byla provdána jako velmi mladá a její úlohou v tradiční společnosti bylo poslouchat svého muže a starat se o děti. Manžel odchází za prací do Singapuru a Xiguan na něj deset let oddaně čeká. Uvědomuje si, že její negramotnost činí její postavení ještě těžší. Je to také jeden z argumentů, kterými se hájí před rozezleným manželem, když za ním nečekaně přijede do Singapuru. Vysvětluje, že mu nemohla ani poslat dopis, protože neumí napsat jediný znak. Poté co byla bez svého vědomí prodána do rodiny indického muslima, se v domě svého nového manžela Ahuji spřátelí s Akolimou, jednou z jeho žen, která ji učí číst. Současně poznává jí dosud cizí, nečínské náboženství – islám. Akolima jí ke čtení poskytne *Korán*. Ve chvílích smutku a těžkostí se Xiguan utěšuje a dodává si odvalu četbou *Koránu*. Islám však není jediným náboženstvím, se kterým se Xiguan během své nelehké životní cesty setká. Když se po svém útěku z Ahujova domu rozhodne usadit v Chinglepetu a začít žít vlastní život, večer co večer slyší ze sousedství neznámé zpěvy. Nejprve nechápe, proč se v sousedním domě scházejí a

⁸⁹ Těla dvou mladých lidí byla nalezena na břehu jezera (Xu [1921] 1952: 48), jejich duše však žije dál a jejich život nekončí.

⁹⁰ Pták (či ptáci) osudu, čínsky mìngmìngniǎo 命命鸟, je podle buddhistické tradice dvouhlavý pták, jindy se jedná o dva nerozlučitelné ptáky. Mìngmìngniǎo je reinkarnací Amitábhy a díky svému zpěvu šíří jeho učení. Ptáci, které Minming spatří v kouzelné zahradě, jsou však němí, neboť se zčásti nachází ještě v pozemském světě v podobě Minming a Jialinga (Kong 2010).

zpívají lidé, ale záhy zjistí, že to jsou křesťané konající tam svá modlitební shromáždění. Hrdinka se začlení do jejich komunity, zúčastní se bohoslužeb a Elizabeth, jedna z misionářek, se stane její vůbec první tamější přítelkyní. Díky ní pak Xiguan získá další vzdělání – šest let studuje ve škole v Madrasu a může se tak stát učitelkou.

Vypravěč se v povídce „Žena obchodníka“ nikde nezmiňuje o tom, k jakému náboženství se Xiguan přiklonila či zda jedno ze dvou nečínských náboženství, s nimiž se setkala, přijala za svoji konfesi. Věnovala se četbě *Koránu*, ale není jasně řečeno, jestli věřila v učení islámu; navštěvovala křesťanské bohoslužby, ale nevíme, stala-li se křesťankou. Když ji vypravěč, poté co mu žena dovypráví svůj životní příběh, obdivuje, Xiguan jen skromně poznamená, že není nijak obzvláště nadaná, ale má nadpozemského průvodce, který ji vede temnotou. Velmi se také poučila ze svých dvou nejoblíbenějších knih, které jí vždy poskytly útěchu – z *Poutníkovy cesty* a *Robinsona Crusoe*.⁹¹ Ona sama je teď podle svých slov „ženským Robinsonem Crusoe“, Robinsonkou (Xu [1921] 1952: 108).⁹² Odkaz na tato dvě díla nám pomáhá dotvořit obraz hlavní hrdinky. Její sebezapření a neutuchající odhodlání pokračovat ve své životní cestě je zobrazením ideálních křesťanských postojů (Andrš 2007).

Další klíč, který nám naznačuje, kterým směrem se bude příběh Xiguan ubírat, nalezneme přímo v úvodu povídky, kdy vypravěč otevírá knihu *Příležitostné zápisky ze Xiqingu* (Xīqīng sǎnjì 西青散记) literáta Shī Zhènlína 史震林⁹³ právě ve chvíli, kdy na palubu přichází Xiguan. Tyto *Příležitostné zápisky* obsahují mimo jiné básně a scény ze života básnířky Shuāngqīng 双卿, ženy, která si dokázala vybojovat svou nezávislost v přísně tradiční společnosti. Podle D. Andrše je paralelou k životním postojům hlavní protagonistky této povídky (Andrš 2007).

Jednou z povídek, v nichž se setkáváme s motivem křesťanství, je „Pavouk spravující svoji síť“. Hlavní protagonistka, žena jménem Shangjie, studuje v místní škole a každý večer si čte z klasických konfuciánských spisů. Na nočním stolku má také položenu modlitební

⁹¹ Dílo *Poutníková cesta* (v čínštině *Tiān lù lìchéng* 天路历程) Johna Bunyana ze 17. století bylo do češtiny přeloženo Josefem Nedomou pod názvem *Cesta křesťana z města zkázy do blahoslavené věčnosti*. Patří mezi nejslavnější křesťanská díla vůbec. Jedná se o alegorii, která líčí životní pouť ideálních křesťanů – muže a ženy (Andrš 2007). S touto prózou se setkáme také v další Xu Dishanově próze „Yuguan“.

⁹² Robinson Crusoe ve stejnojmenném románu Daniela Defoe se ocitá na pustém ostrově jen se zvířaty a posléze s divochem Pátkem; jedinou jeho útěchou jsou mu zpočátku hovory s Bohem. Velmi podobně se cítí Xiguan, která zůstává sama s dítětem a spoléhá se na vyšší moc, svého nebeského průvodce, který vede její kroky. Tato víra jí ulehčuje její osamělou a strastiplnou životní cestu.

⁹³ 1692-1778.

knížku – Shangjie je totiž členkou místní čínské křesťanské komunity. Vždy před spaním se naučí pár vět z klasických knih nebo zarecituje několik biblických modliteb; to je činnost, kterou by se neodvážila zanedbat. Když ve své zahradě najde zraněného zloděje, nerozmýšlí se a přikáže, aby ho sluha se služebnou odnesli do domu a ošetřili. Vysvětluje jim, že pokud je člověk donucen stát se lupičem, je to politováníhodné a sluší se mít s takovým člověkem soucit. Ať by provedl cokoli, zraněnému je třeba bez otálení pomoci (Xu [1922] 1952: 9). Nechápe zlobu svého druha Kewanga, nespátřuje důvod, proč by její jednání mělo být v rozporu s tím, co ji učili ve škole a co kázali v kostele. Přesto je Kewangem vyhnána ze své milované zahrady. Podle C. Bailey je zahrada patřící Shangjie odkazem na biblický Ráj. Je to její nejoblíbenější místo, místo, které miluje a kde se cítí dobře. Když ji Kewang vykáže, zažívá vlastně jakési vyhnání z Ráje.⁹⁴ Zatímco vyhnaná Shangjie přebývá mimo domov, Kewang přichází do kontaktu s křesťanstvím, vede hovory s knězem a nakonec si uvědomí, jak moc Shangjie křivdil. Ocení morální hodnotu křesťanských zásad, rozhodne se Shangjie vyhledat a za svůj čin se jí omluví. V okamžiku, kdy svému druhovi velkoryse odpouští, hrdinka praktikuje ctnost, která křesťanům velí, aby „odpouštěli svým viníkům“. V jejím návratu do milované zahrady opět můžeme spatřovat symboliku Ráje, do něhož se po přestálém utrpení vrací o něco silnější.⁹⁵

V povídce „Yuguan“ Xu Dishan podrobně líčí příběh mladé vdovy, která se seznámí s křesťanstvím prostřednictvím své přítelkyně. Čtenář se postupně seznamuje s hrdinčinými názory a jejich postupným vývojem.⁹⁶ Yuguan bydlí ve stejné ulici jako Xìngguān 杏官, které všichni přezdívali „Boha uctívající žena“. Když jí sousedka vysvětluje, v co křesťané věří, Yuguan to považuje za směšné – kdo by označoval sám sebe za hříšníka? A kdo kdy slyšel, aby panna porodila (Xu [1939] 2012)? Nikdy však tyto pochybnosti nahlas nevysloví. Xìngguān jí sežene práci chůvy u mladé cizinky, které se Yuguan zalíbí a přesvědčí ji, aby se u ní vzdělávala a stala se křesťankou. Yuguan se naučí číst – denně čítá *Bibli* a *Poutníkovu*

⁹⁴ Podobný motiv je možné sledovat také v novele „Jarní broskev“, kde by za onen pomyslný Ráj bylo možné považovat zahrádku před vchodem, o kterou se Chuntao nesmírně ráda stará a kde na začátku příběhu spolu se svým přítelem vychutnává klidný večer (Bailey 1984: 64 – 65).

⁹⁵ Motiv Ráje se opakuje také v povídce „Jarní broskev“ – stejně jako se Shangjie vrací do své zahrady, Xianggao s Chuntao sedí na své zahrádce a rozprávějí jako dřív (Bailey: 1984: 65).

⁹⁶ L. Robinson povídku „Yuguan“ interpretuje jako duchovní testament samotného autora, který tímto způsobem literárně ztvárňuje svou cestu ke křesťanství, více Robinson 1977.

cestu.⁹⁷ Cizinka mluví o jasné, čisté cestě, Yuguan je však zmatená, neboť netuší, kde onu cestu hledat. Nevěří, že lidská cesta je cestou utrpení. Nevidí anděly; věří však na zlé duchy, protože je vídává ve snech (Xu [1939] 2013). Svoje přesvědčení si ale nechává pro sebe a naoko přijímá vše, co jí je vštěpováno. Po roce se Yuguan stává křesťankou. Je bystrá a výřečná, a dostává za úkol rozdávat po okolí výtisky evangelia a poučovat místní ženy o křesťanství. Ač sama nevěří všemu, co říká, nikdo nedokáže argumentovat tak přesvědčivě jako ona a mnohé lidi z okolí obrátí na křesťanskou víru. Yuguan se nevzdává svých zvyklostí. Vždy v neděli, když její paní odchází do kostela, potají běží domů, aby se postarala o tabulky předků a pomodlila se k nim.⁹⁸ Jednoho dne se Yuguan na své pochůzce příliš vzdálí od domova a musí přenocovat v domě, o němž se říká, že v němž straší. Předčítá si z *Bible*, ale nakonec dojde k závěru, že na čínské duchy cizí svaté knihy nepůsobí. Hlídač strašidelného domu jí poradí, aby s sebou nosila *Knihu proměn*. Hrdinka se pak pro jistotu ještě pomodlí k předkům – stala se sice křesťankou, ale své předky uctívat nepřestává. Yuguan soudí, že existuje-li posmrtný život, jak ji v kostele učili, je to jen o důvod víc k tomu, aby lidé tak jako doposud uctívali své předky.

Yuguan je jednou ze Xu Dishanových postav, které se v průběhu vyprávění proměňují a docházejí k určitému poznání, které mění jejich vnímání světa.⁹⁹ K tomu je zpravidla vedou vypjaté životní situace. Jeden z takových milníků v životě Yuguan nastává, když je spolu s dalšími ženami unesena během bojů mezi komunisty a místní vládou. V dramatické chvíli od ní ostatní očekávají, že je zachrání, že jim dodá odvahy. Předčítáním *Bible* a zpěvem žalmů povzbudí Yuguan nejen zbylé ženy, ale především sama sebe. Dokonce se jí podaří přesvědčit vojáky, že plenění a znásilňování je velký hřích. V tomto okamžiku Yuguan dospěje k názoru, že zatímco *Knihu proměn* odhání mrtvé duchy, *Bible* má moc zahnat živé ďábly. Nepochybuje o tom, že ji Bůh ochraňuje, a proto se nebojí, když je v další části příběhu komunisty zatčena a potupně vedena ulicemi jako zločinec. Její věznilé špiní její náboženství, ona sama však zůstává silná a na znamení pevnosti své víry provolává „Aleluja!“ (Xu [1939] 2013).

⁹⁷ S titulem *Poutníková cesta* se setkáváme také v povídce „Žena obchodníka“; je to jedna z knih, v nichž hrdinka Xiguan nachází útěchu na své složité životní cestě.

⁹⁸ Motiv tabulek předků se v Xu Dishanově díle objevuje poměrně často. Více se tomuto tématu budu věnovat v části práce popisující vztah autorových protagonistek k čínským tradicím.

⁹⁹ V některých prózách však postoje hrdinek zůstávají neměnné, jako to můžeme pozorovat například u Chuntao v novele „Jarní broskev“ či Linzhi v povídce „Dceřino srdce“.

Jiande, syn hlavní protagonistky, mezitím nejen dokončil místní školu, kam mohl docházet zadarmo díky tomu, že se jeho matka stala křesťankou, ale také už strávil mnoho let na studiích v Americe. Když se konečně vrátí a Yuguan se za ním přestěhuje do Nanjingu, nečeká ji úleva od starostí, kterou si od jeho příjezdu slibovala. Jiande se oženil a jeho nová žena nemůže Yuguan snést. Yuguan nejdříve zlostí pláče, jedná hystericky a po synovi požaduje, aby ženě domluvil. Snacha přece musí být ke své tchyni poslušná. Nakonec si však uvědomí, že vše, co dělala pro syna, bylo motivováno jejími vlastními sobeckými pohnutkami. Její misionářská práce byla pokrytectvím a to, jak nyní trpí, je jen následek jejích dřívějších skutků. V této chvíli se rozhodne vykonávat svou misijní práci upřímně. Odchází od syna a s sebou si odnáší tabulky předků, *Bibli* a *Knihu proměn*. Vede místní školu a všechny peníze, které jí zbývají, věnuje na její rozvoj. Když jí lidé z vesnice chtějí postavit oslavnou bránu, odmítá.¹⁰⁰ Její chyby byly způsobené právě tím, že prahla po slávě a uznání. Pochopí, že služba je cenná tehdy, když člověk slouží nikoliv sobě, ale druhým. A tak namísto oslavné brány poradí vesničanům, aby postavili most, který je už dlouho potřeba.

V závěru povídky se Yuguan vydává hledat manžela své přítelkyně Xiguan, která vždy stála při ní. V poslední scéně vidíme hrdinku, jak s rozpuštěnými bílými vlasy mává z lodi svým blízkým na rozloučenou. Odplouvá do jihovýchodní Asie a nevez s sebou nic než pár osobních věcí, *Bibli*, *Poutníkovou cestu* a *Knihu proměn* (Xu [1939] 2013).

V povídce „Yuguan“ více než v ostatních prózách Xu Dishan zobrazuje vliv náboženství na život ženy. Hrdinku nechává procházet složitými životními situacemi, které současně umožňují poznání příčin, které danou situaci způsobily. Yuguan nachází útěchu nejen ve víře v křesťanského Boha, ale zachovává si také svou víru v předky a tradiční čínské vnímání světa. To je symbolizováno právě třemi atributy, které ji doprovází na jejích cestách – *Bible*, tabulky předků a *Knih proměn*.

V jiných prózách není křesťanství přímo tematizováno, postavy však často v duchu tohoto učení jednají – v mnoha Xu Dishanových prózách nalezneme motivy lásky a dobroty, laskavosti. Novomanžel v povídce „Osamělá hvězda nad mořem“ svou ženu miluje natolik, že si během svatební cesty přivydělává jako sluha na lodi, aby své novomanželce mohl dopřát kajutu první třídy. Když jeho žena po porodu zemře, truchlí a brzy se ze samého

¹⁰⁰ Jedná se o oslavný oblouk, který býval stavěn k počtě počestných žen, přísně dodržujících konfuciánskou morálku.

zármutku roznemůže a na onen svět ji následuje.¹⁰¹ V povídce „Zachránce“ laskavý policista Shaoci pomáhá nejen dívce ze sousedství, ale zžlí se mu i novorozeného jehňátka, které koupí a pečuje o něj, aby ho pastýři nezabili.¹⁰² Protagonistka povídky „(Ne)člověk“ Chenqing pracuje jako prostitutka, aby tak zajistila živobytí nejenom sama sobě, ale i dalším chudým lidem ve svém okolí. Tao Jinniang v pohádce „Myrta“ se chová přívětivě k vesničanům, přestože oni se ji snaží vyloučit ze svého středu.

Některé ze spisovatelových postav si vytvářejí takřka své vlastní „náboženství“ (Bailey 1984: 66). Vdovec Guanhuai, protagonista povídky „Po soumraku“ věří, že jeho zbožňovaná manželka je přítomná ve všech předmětech a bytostech, které jej obklopují.¹⁰³ Tato víra mu dává sílu, aby se sám postaral o dvě malé dcerky. Dívka Linzhi v povídce „Dceřino srdce“ si jako jediný cíl stanovuje znovushledání se svou rodinou. Věřící, že její rodiče i sourozenci na ni čekají na hoře nesmrtelných a jejímu hledání obětuje celý svůj život.

Výše uvedené příklady ukazují úzkou vazbu mezi náboženstvím a vzděláním. Protagonistky se setkávají s vírou a díky ní pak získávají vzdělání a naopak – díky získanému vzdělání je jim umožněno lépe pochopit danou víru. Vzdělání a víra jim otevírají dosud nepoznaný svět, neboť se jedná o ženy negramotné, které mnohdy ani neopustily vesnici, do níž se provdaly. S rozšiřujícími se obzory nabývají na sebejistotě a samostatnosti.

V některých Xu Dishanových povídkách mají hrdinky možnost vzdělání v zahraničí. Jedná se o hrdinky z pozdějších let autorovy tvorby. V tomto případě už vzdělání není ve spojení s náboženstvím, ale ukazuje nám další aspekt autorovy tvorby. Vzdělání v zahraničí totiž ženy staví před dilema, zda se nechat unést opojením západními vymoženostmi, či zůstat věrná svým čínským kořenům.¹⁰⁴

¹⁰¹ Naplňují se tak slova jeho ženy, v žertu vyřčená na počátku jejich svatební cesty, a totiž že by sám bez ní jako ona osamělá hvězda žít nedokázal (viz podkapitola 3.2 Povídky a eseje).

¹⁰² Tato pasáž by mohla být považována za variaci na motiv Ježíše jako svědomitého pastýře. Někdy bývá zobrazován přímo s jehnětem na ramenou.

¹⁰³ Guānhuái 关怀 lze přeložit jako „prokazovat milující péči“. Jméno jeho ženy Guānshān Héngmèi 关山恒媚 by znamenalo „navždy okouzlující“.

¹⁰⁴ Tuto problematiku představím v další části, která se bude věnovat vztahu Xu Dishanových hrdinek k čínským tradicím (4.3 Čínské tradice a tradiční myšlení).

Jednou z těchto povídek je „Bezstarostná květina“. Hlavní protagonistka Huang Jialan se vrací do Číny po dokončení studií v New Yorku. Ve své domovině však nenachází nic, s čím by byla spokojená. Huang Jialan je výrazným protikladem ostatních Xu Dishanových hrdinek, které představují určité ideály; ona je záporným příkladem, zosobněním těch nejhorších myšlenek. Je to žena, které je osud její rodné země lhostejný. V závěru povídky nadobro odchází do zahraničí.

V povídce „Pan Dongye“ čeká dlouhé roky na svou ženu Zhineng, která studuje v Belgii. Také ona obdivuje západní módu a způsoby chování. Neodmítá ale vše čínské, jako to činí Huang Jialan v povídce „Bezstarostná květina. Na rozdíl od ní po nějakém čase opět přivykne čínskému způsobu života a naučí se být spokojená po boku svého manžela.

Ze stručného nástinu motivů je zřejmé, že myšlenky a morální maximy světových náboženství měly na Xu Dishanovo dílo hluboký vliv. Byl religionistou, pro kterého představoval výzkum v oblasti náboženství profesi i zálibu. Byl však také člověkem, mezi jehož ideály patřila lidskost a prospěšnost druhým, a právě v myšlenkách různých náboženství tyto ideály nacházel.¹⁰⁵ Xu Dishan nebyl přívržencem jednoho jediného konkrétního náboženství, což lze vyčíst právě z životních příběhů jeho hrdinek. Svě protagonistky nechávají setkávat se s buddhismem, křesťanstvím i islámem. Zpravidla nevěří slepě a bez důvodu, o své víře jsou pevně přesvědčeny a mají pro ni zřetelné důvody. Jejich činy jsou v souladu s učením jednoho či více náboženství a zároveň s jejich vnitřním cítěním.

Díky setkání s náboženstvím získávají autorovy protagonistky také vzdělání a s ním i větší samostatnost a sebedůvěru, která jim pomáhá překonávat složité životní situace.¹⁰⁶ Některé hrdinky za vzděláním odcházejí na delší dobu do ciziny, což však s sebou při návratu do vlasti nese problémy – odvykly čínskému stylu života, odmítají být poslušnými čínskými ženami. Rozšíření znalostí a povědomí o světě tak není vždy prostředkem, kterým by Xu Dishan svým hrdinkám jejich osud usnadňoval. Na příkladu povídky „Bezstarostná květina“, kdy hlavní hrdinka bez výčitek opouští svého manžela i rodnou zemi v předvečer války s Japonskem, vidíme, že Xu Dishan neschvaluje návrat do zahraničí a útěk před

¹⁰⁵ Ideální představu o tom, jak by měl člověk jednat, Xu Dishan vyslovil prostřednictvím eseje „Burský oříšek“ (viz kapitola 3.2 Povídky a eseje).

¹⁰⁶ Podle Wonga jsou znalosti v Xu Dishanově podání jakýmsi nástrojem, díky kterému vždy dokáží najít východisko (Wong 2003: 42).

realitou jako správné řešení. Nelehkému údělu je třeba postavit se čelem. Převážná většina protagonistek v těžkých úkolech ob stojí a vyřeší je v souladu se svým svědomím a morálními zásadami.

4.3 Čínské tradice a tradiční myšlení

Xu Dishan byl velmi svéráznou osobností a stejně tak literární postavy, které vytvářel, jsou velmi originální a svébytné.¹⁰⁷ Pokusím se nyní na vybraných prózách představit, jakým způsobem Xu Dishan prostřednictvím svého díla nahlíží na čínské tradice a čínské tradiční myšlení.

Ve spisovatelově díle je možné sledovat dvě základní situace, týkající se této otázky. V první z nich autor seznamuje své protagonistky s cizinou, nechává je poznat jiný styl života a uvažování a staví je před nelehký úkol, kdy se musí vnitřně vypořádat s rozpory, které přináší střet mezi kulturou tradičně čínskou a kulturou cizí, převážně západní. V druhém případě naopak Xu Dishan zobrazuje střet mezi emancipovaným smýšlením hrdinky a pravidly a předsudky tradiční čínské společnosti.

4.3.1 Rozdíly mezi kulturami

Xu Dishan se narodil na Taiwanu, vyrůstal v Číně.¹⁰⁸ Jako mnozí jeho vrstevníci studoval ve Spojených státech a ve Velké Británii, ale jeho další kroky vedly poměrně neobvyklým směrem – na rozdíl od svých vrstevníků žil nějaký čas v jihovýchodní Asii a v Indii. Tento fakt se zřetelně promítá do jeho tvorby. Některé prózy se sice odehrávají v Pekingu, popřípadě v jižní Číně, velmi často se však v Xu Dishanově díle setkáme s prostředím exotickým,¹⁰⁹ často téměř pohádkovým.¹¹⁰ Kulturní prostředí v Xu Dishanově

¹⁰⁷ V Xu Dishanově díle jsou výrazné postavy mužů v menšině, jedním z nich je například Menglu v povídce „Pan Dongye“. I on je velmi zvláštním hrdinou, podivínem s rozličnými prapodivnými zvyky, na kterých tvrdohlavě lpí. Je to však veskrze laskavý člověk, který rád pomáhá lidem a i on svým způsobem ztvárňuje určitý ideál lidství.

¹⁰⁸ Viz kapitola 2. Xu Dishan – stručná biografie.

¹⁰⁹ Exotičnosti Xu Dishanových děl se blíže věnuje Wong Pak Lu ve své disertaci (Wong 2003: 12 – 30).

¹¹⁰ V Pekingu a jeho okolí se odehrává například povídka „Jarní broskev“ či úvod povídky „Cestou domů“. Do prostředí jižní Číny autor situoval například děj povídky „Yuguan“ (přestože také ona v závěru příběhu odjíždí do jihovýchodní Asie). Pomineme-li pohádku „Světlušková lucerna“, jejíž prostředí je zcela smyšlené, jako příklad pohádkového prostředí je možno uvést povídku „Ptáci osudu“, jejíž prostředí se podobá spíše snové krajině než popisu reálného místa (přestože Xu Dishan uvádí konkrétní místo, kde se děj odehrává).

pojetí pomáhá dotvářet charakter jeho ženských protagonistek, ovlivňuje jejich přístup k čínským tradicím a čínskému smýšlení.

Jedním z motivů, které autor pro zobrazení vztahu k tradicím a tradičnímu myšlení používá, je motiv tabulek předků. Rodina, především pevný vztah k rodičům a předkům, jsou neodmyslitelnou součástí čínské kultury.¹¹¹ Způsob, jakým se postavy žen potýkají s nečínským prostředím a jaký vliv to má na jejich smýšlení v souvislosti s čínskými tradicemi, jsou ukázány na vybraných povídkách.

Hlavní hrdinka povídky „Žena obchodníka“ jménem Xiguan zpočátku svým jednáním a smýšlením představuje typickou čínskou ženu. Jako velmi mladá je provdána, ze všech sil se snaží, aby měli s mužem dobrý vztah, svědomitě se stará o domácnost. Věrně na muže čeká, když odejde za prací do Singapur, a poslušna jeho příkazů se za ním po deseti letech vydává. V tomto okamžiku se hrdinčin život obrací o sto osmdesát stupňů. Je odvedena do Indie, kde se musí sžít nejenom s dalšími ženami svého nového manžela, ale také s indickou kulturou a islámem. Vše poslušně přijímá, tradiční indické oblečení i četbu *Koránu*. Stejně tak bez předsudků se po svém útěku z rodiny seznamuje s křesťanstvím. Zdá se, že Xiguan nečiní rozdíly mezi různými kulturami, přijímá je a snaží se je pochopit. Ke konci příběhu však přece jen vidíme, že Xiguan v sobě má stále pevně zakořeněnou úctu k rodině. Prosí vypravěče, aby se pokusil vyhledat její matku a zpravil ji o osudu její dcery. Ten se, pohnutý jejím osudem a rozhodnutý alespoň takto pomoci, vydává hledat její rodný dům. Nenajde ale nic než opuštěný polorozpadlý domek a trouchnivější tabulky předků. Tímto zjištěním se jen potvrzuje, co mu na závěr pověděla Xiguan – ona sama už se do Číny vrátit nemůže. Nesehnala by práci, její indické dítě by trpělo posměchem čínských sousedů, nevěděla by kudy kam. Sama cítí, že se stala Indkou (Xu [1921] 1952: 109 – 110). Na symbolické rovině to dosvědčují i poničené tabulky předků, o které se již nemá kdo starat. Xiguan tak nadobro ztrácí veškerá pouta ke své rodné zemi a vrací se zpět do Indie.

Zatímco Xiguan z povídky „Žena obchodníka“ se do cizích zemí dostala náhodou a bez vlastního zavinění, hrdinka Huang Jialan z povídky „Bezstarostná květina“ odjela do

¹¹¹ V jedné ze svých próz „Přemýšleje o své babičce při čtení Zhilan a Moli“ (Dú 《Zhīlán yǔ mòlì》 yīn'ér xiǎng jí wōde zǔmǔ 读《芝兰与茉莉》因而想及我的祖母) Xu Dishan argumentuje, že západní láska je horizontální, založená na lásce muže a ženy, zatímco láska čínská je vertikální a probíhá napříč generacemi. Největším neštěstím pro Číňana je proto být oddělen od vlastní rodiny (Xu [1924] 1995: 400).

zahraničí za studiem. Zamilovala se do New Yorku, oblíbila si západní styl života a do své vlasti se vrací s krajní nechtí. Byt zděděný po otci, který se snaží upravit k obrazu svému, vypadá jako prapodivná směsice čínských a západních prvků – přestože se hrdinka snaží zbavit všeho čínského, nedaří se jí odhodit vše, co jí váže k Číně a její kultuře. Dopouští se závažných porušení tradic, které jsou výrazem její touhy po odvržení vlastní identity. Při rekonstrukci svého bytu se bez rozmyšlení rozhodne zničit tabulky předků. Jsou pro ni jen bezcenným kusem dřeva, a tak posílá služku, aby tabulky spálila nebo prodala. Huang Jialan nakonec rodnou zem bez jediné výčitky svědomí opouští v podvečer začátku války proti Japonsku.

Zhineng, hrdinka povídky „Pan Dongye“, je další ze Xu Dishanových hrdinek, které studují v zahraničí.¹¹² Když se po dlouhé době vrací z Belgie do Číny, vše je pro ni cizí a z jejího chování lze vyčíst, že se domů příliš netěšila. Snaží se přesvědčit manžela, aby nosil obleky západního střihu, prosazuje západní styl života. Zhineng se však na rozdíl od Huang Jialan z povídky „Bezstarostná květina“ pokouší pochopit nejen čínský způsob smýšlení, ale také svého poněkud podivínského manžela. Nejenže se jí to podaří a začlení se zpět do čínské společnosti, ale uvědomí si, jak laskavý a dobrý člověk její muž je a naučí se jej milovat.

Protagonistky povídek „Bezstarostná květina“ a „Pan Dongye“ mají jeden společný rys – obě jsou provdané, ale obě mají v zahraničí milence. Huang Jialan se v New Yorku seznámila s charismatickým Španělem, Zhineng naopak v Belgii potkala Číňana. Oba muži se spolu s hrdinkami vrací do Číny. Rozdíl je však ve způsobu, jakým každá z žen se svými city k milenci naloží. Huang Jialan si svého manžela neváží, ani na okamžik ji nenapadne, že by se poměru s mladým Španělem měla vzdát, a odjíždí s ním nadobro pryč ze země. Na druhé straně Zhineng s těžkým srdcem odolává výčítkám svého bývalého milence a je pevně odhodlaná strávit zbytek života po boku svého muže.

Manželství obou hrdinek byla už za jejich mládí dohodnuta rodinami, jednalo se tedy o tradiční sňatky. Sžívání se je tím pro Zhineng a jejího manžela o to těžší, společnou

¹¹² Jméno Dōngyě 东野 naznačuje doslova „východní divokost“; Menglu se své ženě zpočátku jeví jako nevychovaný, postrádá u něj západní zvyklosti. Naopak jméno Zhinéng 志能 evokuje kladné představy, zhì 志 lze přeložit jako ambice, vůle; Zhineng se pokouší manžela pochopit a být správnou ženou.

náklonnost si musí vybudovat. Ještě jasněji pak chápeme těžké dilema, před nějž Xu Dishan hrdinku staví, když si musí vybrat mezi manželstvím dohodnutým podle tradiční společnosti a vztahem založeným na lásce.

Posledním příkladem povídky, v níž nechává Xu Dishan rozmanité nečínské vlivy působit na „čínskost“ protagonistky, je „Yuguan“. Faktorem, který Yuguan ovlivňuje nejvíce, je pro ni zprvu neznámé náboženství – křesťanství. Yuguan je mladá vdova, jejíž jedinou starostí je zabezpečit život sobě a svému synovi a jejíž jedinou touhou je těšit se obdivu a úctě okolí za obětavé zachovávání neposkvrněného vdovství. Veškeré své síly upíná k těmto cílům. Yuguan je bystrá, ale její smýšlení je vcelku prosté, nemá potřebu zabývat se duchovními otázkami. Svůj osud vkládá do rukou předků, o jejichž tabulky se poctivě stará. Vše ale změní setkání s přívětivou misionářkou, u níž Yuguan pracuje jako chůva. Najednou objevuje jinou víru, ve které není místo pro uctívání předků, víru, která ji učí, že život na tomto světě je plný utrpení a každý je hříšníkem. To vše jsou věci, které Xiguan vychovaná podle čínských tradic nedokáže pochopit, nedávají jí smysl a nenachází v nich logiku. Nikdy se proto s křesťanstvím neztotožní, vytrvale pečuje o tabulky předků a na radu hlídače v domě plném duchů při sobě jako ochranný „amulet“ neustále nosí *Knihu proměn*.

Yuguan je však okolnostmi nucena od základů změnit svoje uvažování. Konečně nalezne pocit klidu a štěstí, když si uvědomí sobeckost svých dřívějších pohnutek, a nachází radost ve službě ostatním. V jednom se však Yuguan vůbec nemění – a totiž v tom, že zůstává „tvrdošíjně čínská“ (Hsia 1999: 91). Yuguan se s vlivem zahraničí setká nejen díky přívětivé misionářce, u níž pracuje, ale také díky svému synovi, který dlouhá léta studoval ve Spojených státech, a jeho manželce, která odmítá uctívat čínské tradice a často kvůli tomu s Yuguan vedou spory. Yuguan však ani na okamžik nenapadne, že by se měla svých čínských kořenů a čínských tradic a pověr vzdát. Věří jim a jsou neodmyslitelnou součástí jí samé. Proto s sebou kromě *Bible* nosí také tabulky předků a *Knihu proměn*.¹¹³

¹¹³ Yuguan *Knihu proměn* nerozumí, ale věří, že ji dokáže ochránit před zlými duchy. Domnívám se, že tím chtěl Xu Dishan naznačit celkový postoj Yuguan k čínským tradicím. Přestože je plně nechápe, jsou ověřené mnoha generacemi a ona pevně věří v jejich účinnost.

4.3.2 Hrdinka a tradiční společnost

Xu Dishan ve svém díle prostřednictvím líčení osudů svých postav zobrazuje nejenom střet čínské kultury s jinými kulturami, ale také rozpory vnitřní – mezi hrdinkou a tradiční čínskou společností. V takovém případě je Xu Dishan kritikem této společnosti, jejích zkostnatělých předsudků a nechává své hrdinky, aby proti přežilým pravidlům bojovaly.

V povídce „Pavouk spravující svoji síť“ se s předsudky tradiční společnosti potýká hlavní hrdinka Shangjie. Shangjie hned v úvodu řeší se svou přítelkyní, paní Shi, pomluvy lidí, kvůli kterým její druh Kewang v návalu zlosti opustil dům a odešel neznámo kam. Uvěřil pomluvám, že má Shangjie milence. Ta vysvětluje paní Shi, že ji nezajímá, jak ji druzí kritizují nebo jak o ní Kewang pochybuje. Důležité je, aby se nemusela stydět sama před sebou. Stejně tak nevěří, že je třeba předem se trápit nad svým osudem. S věcmi se vypořádává tak, jak přicházejí. Přirovnává život k chůzi v mlze – jdeme a netušíme, co leží před námi. Nač si s tím dělat starosti, když člověk tak jako tak půjde vpřed (Xu [1922] 1952: 4)?

Když manžel paní Shi přichází Shangjie oznámit, že ji chtějí vyloučit z křesťanské komunity, zamrzí ji, že nepochopili její zásady. „Voda je voda, ale když ji vypije kráva, promění se v mléko. Když ji vypije had, promění se v jed. Ona se sice může zaručit, že nabízí mléko, ale není to nic platné, pokud jsou ostatní přesvědčeni o tom, že se jedná o jed“ (Xu [1922] 1952: 15).

Shangjie pevně trvá na svých zásadách, což vyvrcholí ve scéně se zlodějem, kterého se hrdinka ujme a ošetří jej v souladu se svým svědomím a křesťanskou vírou. Ač ví, že její trest v podobě vypuzení je nespravedlivý, beze slova odporu jej přijímá a snáší ústrky a pomluvy.¹¹⁴ Když za ní Kewang v závěru povídky přichází a prosí ji o odpuštění, Shangjie mu velkoryse promíjí a dodává, že nikdy po lidech nechtěla, aby chápali její činy, stejně tak od nich nežádala soucit či uznání. Vždy přijímala způsob, jakým k ní přistupovali, ale neoplácela zlé zlým. Když všem takto dokázala odpustit, proč by neodpustila Kewangovi (Xu [1922] 1952: 22)? Její pevná víra v sebe sama tak nakonec obstála i v této těžké zkoušce. Neustoupila před nátlakem společnosti a zůstala věrná svému přesvědčení.

¹¹⁴ Na Malajském poloostrově, kde nachází útočiště, si Shangjie povídá pouze s lodníky. Ostatní místní obyvatelé jí opovrhují a mezi sebou si šeptají, že je to žena, kterou zapudil vlastní manžel.

Také hrdinka Chenqing z povídky „(Ne)člověk“ je výrazným příkladem postavy ženy, která chce vést svůj život podle svého uvážení bez ohledu na názory okolí. Ve dne je úřednicí, v noci prostitutkou, aby vydělala dostatek peněz nejen pro sebe, ale také pro lidi ve svém okolí, kteří se z různých důvodů sami neuživí. Je samozřejmé, že příklad Chenqing je extrémem. Práce prostitutky pošpiní čest ženy a vede k tomu, že na ni ostatní pohlíží s despektem. Chenqing i přesto zůstává hrdá, neboť věří, že to vše dělá pro dobrou věc.

Rozporuplné je také vyznění novely „Jarní broskev“. Hlavní hrdinku Chuntao den po svatbě odloučí od manžela vpád vojáků do vesnice a žena se zcela sama ocitá v Pekingu. Po nějaké době se setká s mužem jménem Xianggao z téže vesnice a začne s ním žít. Odmítá se však vydávat za jeho ženu jen proto, že to vyžaduje okolí. Situace se ještě vyostří ve chvíli, kdy Chuntao nalezne svého zmrzačeného manžela, kterak žebra v ulicích Pekingu. Nedokáže jej zanechat jeho osudu, a tak oba muže seznámí a rozhodne, že budou bydlet společně. Oni se však neustále strachují o to, co na soužití jedné ženy a dvou mužů řeknou sousedé. Li Mao, manžel Chuntao, ji nejprve chce Xianggaovi prodat. Když žena z principu odmítá, Li Mao se dokonce pokusí o sebevraždu.¹¹⁵ Xianggao vše řeší útekem. Chuntao Li Maa zachrání, Xianggao se nakonec také vrátí, neboť bez Chuntao nedokáže žít. Chuntao oběma mužům opakuje, že nezáleží na tom, jak na jejich vztah pohlíží společnost. Je to jejich život a důležité je, aby oni byli se svými rozhodnutími spokojeni a jednali podle vlastního uvážení. Vše se nakonec vyřeší – muži se dohodnou, že dokud budou ve městě, hlavou rodiny bude Xianggao. Jakmile by se přestěhovali zpět na venkov, domácnost povede Li Mao. Chuntao na to namítá, že nepatří ani jednomu z nich, ale ve skrytu duše je šťastná, neboť oba muži nakonec pochopí, co se jim pokouší vysvětlit – člověk se nemusí zpovídat nikomu jinému, než svému svědomí.

Protagonistka povídky „Dceřino srdce“, dívka Linzhi, žije sama od doby, kdy jako dítě ztratila celou svou rodinu. Zvykne si, že může spoléhat jen sama na sebe a od společnosti nevyžaduje nic jiného, než aby respektovala její rozhodnutí. Linzhi dlouho sama putuje po světě a když se potká se svou starou přítelkyní, přichází rozčarování. Z dívenky,

¹¹⁵ Chuntao se nelíbí, že by s ní mělo být nakládáno jako s majetkem, jak jsem se již pokusila popsat v části práce věnující se samostatnosti a nezávislosti hrdinek. Je si vědoma své hodnoty a přijde jí to jen jako divadlo pro uchlácholení ustrnulé tradiční společnosti.

kteřá jí byla nejbližší, vyrostla žena, kteřá je poslušnou ženou bohatého čínskeho úředníka a vzdala se práva rozhodovat sama za sebe. Když pak tato přítelkyně dokonce přichází s návrhem, že pomůže Linzhi nalézt manžela, aby si žila tak spokojeně jako ona, Linzhi s díky odmítá. Netouží po životě, kteřý jí diktují společenské konvence a nechce se vdávat jen proto, že „se to sluší a patří“. Dobrovolně tak pokračuje ve své osamělé pouti životem.

Jak je patrné již z několika málo příkladů, Xu Dishan byl zastáncem hodnoty starobylých čínských tradic a kultury. Zároveň si však byl vědom problémů, kteřými byla konzervativní společnost prostoupena. Odmítal předsudky a omezení, kteřá již pozbyla svůj původní účel. Prosazoval právo ženy na vlastní život, kritizoval život ve stínu tradičního manželství. Každý národ by měl zůstat věrný svým tradicím a nezapomínat na své předky, zároveň by se však každý jednatel měl dokázat řídit podle svého zdravého úsudku a být otevřený novým poznatkům.

4.4 Spravování sítě

Hovoříme-li o protagonistkách Xu Dishanových příběhů, jedním z klíčových motivů, jejichž prostřednictvím autor vyslovuje svůj mravní ideál, je motiv vytrvalého napravování mezilidských vztahů. Autor protagonistky svých próz často vystavuje těžkým životním situacím, z nichž musí samy najít východisko tím, že vytrvají v konání dobra. Název podkapitoly je inspirován povídkou, v níž se tento námět objevuje poprvé – „Pavouk spravující svoji síť“.

V závěru povídky „Pavouk spravující svoji síť“ sedí hrdinka Shangjie ve své zahradě s přítelkyní a vysvětluje jí svůj pohled na život. Společně pozorují stromy a květiny, když si Shangjie povšimne, jak její dcerka klacíkem trhá pavučinu. Svůj život následně přirovná k pavučině a sebe sama k pavoukovi. Každý člověk si může vybrat, kam svou pavučinu umístí, ale musí vždy počítat s tím, že vlákna pavučiny jsou křehká a zranitelná (Xu [1922] 1952: 25). Ve chvíli, kdy je naše pavučina poničena, musíme se bez váhání dát do její opravy – takový je lidský úděl a my jej musíme přijmout.

V próze „Stará žena spravující potrhané oblečení“ Xu Dishan ztvárňuje tuto myšlenku v mírně pozměněné podobě. Líčí starou ženu, která za deště sedí pod okapem a probírá se ústřížky různobarevných látek. Po její vráscité tváři stékají dešťové kapky, ona se však soustředí na to, aby nezmokly kousky látek uložené v košíku. Těmito odstřížky dokáže vyspravit jakkoliv poničené oblečení. Chlapci ze sousedství jí přezdívali „chirurg šatstva“; v jejich očích je lékařem, který vyléčí každou nemoc. Potrhané oblečení je obrazem života. Žena znovu a znovu opravuje šaty podobně jako pavouk, který neúnavně vyspravuje svou pavučinu. Obdobné přirovnání používá Xu Dishan při charakterizaci otce chlapců. Synkové o něm říkají, že také sbírá ústřížky, nejsou ovšem látkové, ale papírové, na rozdíl od ústřížků staré paní (Xu [1922] 2010: 26). Otec chlapců je takto představen jako spisovatel, jehož úloha se podobá úkolu staré ženy – svým literárním dílem má moc ovlivňovat a „opravovat“ život, působit na společnost a změnit ji k lepšímu.

Dvojice výše zmíněných próz je přímočarou výzvou k tomu, aby člověk ani v nelehkých, často až beznadějných situacích nepolevoval v úsilí o nápravu. V Xu Dishanových povídkách jsou nositelkami této myšlenky protagonistky, které se musí vypořádat se sledem překážek a úkolů, jež před ně staví život. Pro spisovatelův styl vyprávění je charakteristické, že se mnohdy jedná o protivenství způsobená jen málo pravděpodobnou souhrou okolností. Hrdinky jsou jimi často zaskočeny, což jejich situaci činí ještě těžší.

Jedním takovým příkladem je hrdinka Xiguan z povídky „Žena obchodníka“. Když ji vlastní manžel, aniž by to tušila, prodá indickému obchodníkovi, Xiguan pomýšlí na sebevraždu. Posléze však dospěje k rozhodnutí, že chce žít a vypořádat se se vším, co jí osud přichystal. Přizpůsobí se tedy a přijme roli ženy v domácnosti indického muslima. Nevzdává se ani ve chvíli, kdy její nový manžel zemře. Nepře se s ostatními ženami o majetek, spolu se svým dítětem odchází a staví se statečně na vlastní nohy. S každou ranou osudu je Xiguan silnější a sebejistější. Vypravěči povídky, kterému během plavby z Indie do Singapurů líčí svůj životní příběh, vysvětluje, že na život je třeba pohlížet ze širší perspektivy. Co se zprvu jeví jako bolestné a nepříjemné, může se s odstupem času jevit zcela jinak. Hranice mezi štěstím a neštěstím není jasně vymezená. Pokoušíme-li se o něco, bývá to obtížné, avšak máme-li naději, nalezneme ve svém snažení radost (Xu [1921] 1952: 110).

V povídce „Dceřino srdce“ sledujeme životní pouť sirotka, dívky Linzhi. První ránu osudu utrpí jako malá, kdy přijde o celou rodinu. Následuje řada dalších zvratů – jako rukojmí ji zajmou bandité, při útěku se jí ujmu potulní kejklíři a neustále se o ni přetahují. Posléze jí Istí získá za manželku bohatý muž. Je mu pouhým majetkem a nešťastná Linzhi opět prchá. Z každé dramatické situace vychází Linzhi o něco silnější, poznává, že dokáže svůj život ovlivnit. Trpělivě vyspravuje každou „trhlinu na pavučině“ svého života.

V novele „Jarní broskev“ se setkáme s hrdinkou, která díky důvěře v sebe sama překonává všechny náhlé zvraty a obtíže svého života. Po vpádu vojáků do vesnice je Chuntao odloučená od svých blízkých, přesto nepropadá beznaději. Doputuje až do Pekingu a najde si tam práci. Chce si pronajmout příbytek, v němž shodou okolností žije rodák z její vesnice. Muž, který pracuje pro majitele obydlí, již dříve slíbil, že pokud se najde nový nájemce, odstěhuje se jinam. Chuntao jej nechce vyhnat, dva mladí lidé tedy žijí spolu a postupně se sbližují. Běh jejich každodenního života naruší okamžik, kdy Chuntao spatří v ulicích Pekingu žebrat svého manžela. Jako voják přišel o obě nohy. Nedokáže ho zanechat krutému osudu a prosadí, že budou všichni tři žít společně. Chuntao se stará nejen o sebe, ale také o ty, kdo jí jsou blízcí a kdo jsou pro ni důležití. Tyto vztahy vytvářejí „pavučinu“ hrdinčina života, o kterou je třeba pečovat.

Také Yuguan, protagonistka stejnojmenné povídky, je konfrontována s nejrůznějšími problémy a náhlými ranami osudu. Vše začíná smrtí manžela. Yuguan zůstává sama s malým synem a hledá východisko ze složité situace. Později se (ač neprávem) cítí ohrožena první snachou, má pocit, že ji chce oloupit o syna. Když dívka při porodu zemře, Yuguan pocituje úlevu. Nemá v oblibě ani svou druhou snachu, s níž se syn Jiande seznámil v zahraničí. Nejenže jsou jejich hádky na denním pořádku, ale Jiande je svou manželkou natolik ovlivněn, že se matky zřídka zastane. Yuguan se po celou tu dobu stará o vnuka z prvního synova manželství, který se nešťastně zraní a zůstává odkázaný na pomoc okolí. Komplikace přináší do jejího života i tajná láska k muži, o němž se později dovídá, že je to pohřešovaný manžel její přítelkyně Xingguan. V životě Yuguan přichází jedna rána osudu za druhou. Yuguan má však před očima neustále svůj cíl, kterého se snaží dosáhnout všemi dostupnými prostředky. Tento cíl se v případě Yuguan v průběhu jejího života proměňuje a v závěru povídky se z jejich původních sobeckých pohnutek stává touha být prospěšná svému okolí. Její vztahy s blízkými lidmi i její přání a životní cíle tvoří pomyslnou pavučinu,

kteřá je – jak se Yuguan sama mnohokrát následkem nesčetných protivenství přesvědčí – velmi křehká. Zjišťuje, že nejlepší způsob, jak o svou pavoučí síť pečovat, je konat dobré skutky, chovat se nezištně a nacházet v tom uspokojení. Kdykoli se totiž snažila dosáhnout svého za každou cenu, svými unáhlenými rozhodnutími a zbrklým jednáním častokrát síť potrhala a nebylo jí dopřáno dosáhnout kýženého výsledku.

Zatímco většina protagonistek Xu Dishanových příběhů úspěšně čelí neustále se vynořujícím překážkám a těžkostem, protagonistka povídky „Cestou domů“ reprezentuje odlišný typ hrdinky. Žena středního věku žije sama v Pekingu a nemá už peníze ani na jídlo, natož aby dokázala splatit své dluhy. Ve chvíli, kdy už neví kudy kam, rozhodne se vydat do rodné vsi. Cestou oloupí mladou dívku. Oloupené se zastane oslár a ženu-lupičku pronásleduje. Ta se vyleká, a aby svého pronásledovatele zastrašila, namíří na něj zbraň, kterou zdědila po manželovi. Ač nikdy v životě nestřílela, stačí jediné nechtěné zmáčknutí spoušti a muž padá mrtev k zemi. Na příkladu nešťastné hrdinky tak vidíme ještě zřetelněji motiv, na který bylo poukázáno u povídky „Yuguan“ – hrdinka se pošetile snaží řešit vlastní problémy na úkor druhých, tím však dosáhne výsledku právě opačného. Jemnou a zranitelnou pavučinu tím poničí natolik, že už nebude možné ji opravit, nebude cesty zpět. V závěru povídky tak umírá nejen sama hrdinka, ale také další protagonisté, včetně její dcery.

Povídka „Cestou domů“ se od ostatních Xu Dishanových próz odlišuje též svojí formou. Připomíná totiž tradiční čínské kriminální příběhy, hrdinka je obětí řetězce katastrof, který rozpoutá svým nepředloženým činem (Průšek 1974: 308).¹¹⁶ Ubohá žena nemá v životě jedinou jistotu. Zatímco ostatní hrdinky nalézají útěchu v náboženství, ve své vlastní morální síle či díky vztahům s blízkými lidmi a o svou životní pavučinu pečují, ona už nemá trpělivost a sílu, aby ji spravovala. Zatímco protagonistky ostatních Xu Dishanových próz z domova odcházejí, jejich cesty vedou neustále vpřed a jsou víceméně úspěšné, zoufalá žena se marně snaží o návrat do rodné vesnice a pošetile hledá záchranu v minulosti. Následky jejího neuváženého počínání proto mají nedozírné následky. Můžeme říci, že Xu Dishan prostřednictvím této hrdinky vytváří protipól k naprosté většině hrdinek svých příběhů.

¹¹⁶ Patrick Hanan mluví o „hlouposti a následcích“ (folly and consequences) (Hanan 1967: 197). Tento termín užívá v souvislosti s prózou, která byla populární za dynastie Míng 明, což dokládá Průškovu domněnku, že se Xu Dishan nechal těmito příběhy inspirovat.

Pro porozumění Xu Dishanovu dílu je motiv „spravování sítě“ klíčový. Pavučina je pro Xu Dishanovy hrdinky prostorem mezilidských vztahů, v němž se odehrávají jejich životy. Tato pavučina je velice křehká a je třeba ji střežit a nepolevovat v opravování poškozených míst. Pavučina je tvořena představami hrdinek a jejich vztahy k druhým. Stejně jako vlákna pavučiny, i tyto vztahy jsou velmi pevné, zároveň však též velmi zranitelné. Ve chvílích, kdy jsou vlákna poškozena, závisí jen na hrdinkách samotných, zda se jim podaří pavučinu opravit.

Autor svému čtenáři ukazuje obě možnosti – velká část hrdinek tváří v tvář problému obstojí, jejich pavučina je zacelena, život jde dál. Jak ovšem dokládá povídka „Cestou domů“, v jednom případě hrdinka selže. Nevydává se cestou opravování pavučiny a její příběh končí smrtí několika lidí včetně jí samé. Úspěch i neúspěch, to vše patří k životu, říká Xu Dishan svými příběhy, člověk se musí naučit přijímat svůj osud takový, jaký je. Problémům je třeba čelit a vždy důkladně rozmýšlet, jaké prostředky k jejich řešení použijeme. Jak říká hrdinka povídky „Žena obchodníka“, „snažíme-li se o něco, nebývá to jednoduché, máme-li však naději, přinese nám naše konání radost“ (Xu [1921] 1952: 110).

Důležitý je rovněž obraz ženy, která spravuje potrhané oblečení. Propojením obrazu ženy a obrazu spisovatele Xu Dishan vysvětluje svůj vlastní životní postoj a současně svoji vizi poslání spisovatele. Jako spisovatel získává možnost opravovat pavučinu – čínskou pavučinu, symbolizující čínskou společnost, v níž je zapotřebí mnohé vyspravit.

Motiv opravování sítě je zobrazením Xu Dishanovy životní filosofie. Nebyl revolucionář či obrazoborec, pouze reformátor, a snažil se o změny v rámci daného uspořádání společnosti. Neusiloval o reformu společnosti, jako hlavní spatřoval nápravu myšlení a jednání jednotlivce. Nesnažil se přijít s jednorázovým návodem, jak spasit celou společnost (Bailey 1984: ii). Pokoušet se o něco takového by bylo – jak je patrné především z příkladu povídky „Cestou domů“ – velmi bláhové. Je třeba začít od cílů menších a postupně tak kousek po kousku poškozenou pavučinu společnosti opravit.

5. ZÁVĚR

Už ze stručného životopisu je patrné, že Xu Dishan byl osobností vsutku nevšední. Z velké části lze tuto netypičnost přičíst jeho životním osudům. Xu Dishan, přestože zemřel v poměrně mladém věku, prožil bohatý a pestrý život. Díky neuvěřitelnému množství zájmů, touze po poznání a lásce k četbě získal velmi široký rozhled a laskavý životní nadhled.¹¹⁷

Xu Dishanovo vnímání světa bylo nejvýrazněji ovlivněno náboženstvím. Už jako malý chlapec se seznámil s buddhismem a křesťanstvím, později také s islámem. Postupem času se náboženství stalo jeho zálibou a dokonce profesí – religionistiku studoval a posléze též vyučoval. Další nepřehlédnutelnou Xu Dishanovou osobnostní charakteristikou byla jeho tolerance a otevřenost novým poznatkům a názorům.

Náboženství se zřetelně promítá do spisovatelovy tvorby, ať už se jedná o praktikování života z víry či o propojování prvků různých náboženství. Je to nejčastěji právě víra, která Xu Dishanovým hrdinkám pomáhá překonávat složité životní situace. Příběhy Xu Dishanových hrdinek připomínají nabádavé náboženské příběhy nejen obsahem, ale někdy též formou. Například povídka „Žena obchodníka“ je vystavěna jako příběh předávaný nepřímým svědkem. S jistou nadsázkou můžeme říci, že Xu Dishan tu vytváří variaci na formu evangelií – neboť Xu Dishanův vypravěč předává čtenářům životní příběh příkladné osobnosti, kterou obdivuje.

Povídka „Žena obchodníka“ je zároveň dokladem, že Xu Dishan je v některých svých prózách dokonce přítomen jako jeden z protagonistů. Vypravěč se vyznačuje jistými autobiografickými prvky – je to sečtělý muž, který stejně jako Xu Dishan zřejmě často cestuje a je otevřený novým dojmům, a proto bez váhání naslouchá příběhu Xiguan. Podivuje se její odvaze a morální síle a dává ji za příklad; zároveň však v poslední scéně svého vyprávění zanechává velmi působivý obraz, kdy nachází už jen trouchnivějící tabulky předků. V tomto bodě jsou patrné jeho obavy z budoucnosti, které jsou charakteristické také pro další autory této doby. Chátrající tabulky, o které nikdo nepečuje, jsou vyjádřením zániku domova, jenž Xiguan nadobro ztratila, a jsou Xu Dishanovým varováním před podobným osudem celé společnosti. Xu Dishan je také otcem-spisovatelem v próze „Stará žena spravující potrhané

¹¹⁷ Xu Dishanovi přátelé v Oxfordu ho často nazývali knihomolem a i on sám veseji „Oxfordský knihomol“ (Niújīn de shūchóng 牛津的书虫), který byl publikován až roku 1950, přiznává, že skutečně oním knihomolem byl a četba byla jeho potěšením (Xu [1950] 2010: 203).

oblečení“, kdy pomocí metafory výstižně formuluje své představy o úloze spisovatele, který má možnost svým dílem ovlivnit dění ve společnosti a změnit ji k lepšímu.

Xu Dishan si cenil skromnosti, prospěšnosti, dobrosrdečnosti, vůle k životu a odvahy postavit se těžkostem čelem. Na hrdinkách svých próz ukazuje, jak důležité tyto vlastnosti jsou. Osudy některých Xu Dishanových protagonistek jsou velmi dojemné, pro literární analýzu však platí, že postavy jsou pouhým nástrojem, jehož prostřednictvím autor narativní fikce vyslovuje vlastní myšlenky a názory. Studium literární postavy nám tedy poskytuje nástroj, díky němuž získáváme bližší představu o autorovi a jeho smýšlení.

Protagonistky Xu Dishanových děl se vyznačují souborem charakterových vlastností, které jsem představila v analytické části práce. Součástí takto pojaté analýzy je i představení hlavních motivů a jejich variací, které prostupují celou autorovu tvorbu. Jeden z těchto motivů, motiv opravování sítě, je ve své podstatě vyjádřením Xu Dishanovy životní filosofie.¹¹⁸ V souladu s touto filosofií autor neusiloval o radikální změnu, o proměnu společnosti jako celku. Reforma společnosti byla pro Xu Dishana reformou jednotlivce, který měl v rámci daného uspořádání společnosti, podobně jako pavouk opravující vlákna své sítě, napravit mezilidské vztahy.

Je zřejmé, že Xu Dishanovy protagonistky jsou ztělesněním právě tohoto ideálu. Navzdory tomu, že jde o ideál jednoho z předních protagonistů literární revoluce doby Májového hnutí, Xu Dishanovy hrdinky se od protagonistů a protagonistek jiných spisovatelů Xu Dishanovy generace v mnohém výrazně odlišují. Stejně jako Xu Dishan, i jeho hrdinky jsou velmi specifické a nelze je považovat za literární ztvárnění konceptu *nové ženy* natož pak *moderní dívky*. Jedná se v převážné většině o ženy silné, statečné, o ženy, kterým nechybí víra v sebe sama. Při sledování jejich osudů jsme často svědky právě onoho procesu získávání sebedůvěry a nezávislosti. Ač se Xu Dishanovy protagonistky mnohdy ocitají zdánlivě opuštěné a nemají se o koho opřít, nikdy zcela tak samy nejsou – autor jim podává pomocnou ruku v podobě náboženství. Nemusí se přitom jednat o náboženství konkrétní či jediné; důležité je, že takto pojatá náboženská víra hrdinkám dodává potřebnou odvalu k tomu, aby byly schopné překonávat nástrahy života. Hrdinky, které se liší od většiny „kladných“ postav, slouží stejnému cíli. Xu Dishan pomocí kladných i záporných příkladů či vzorů buduje literární podobu svého ideálu lidství.

¹¹⁸ Motiv vyspravování sítě je hlavním tématem disertační práce C. A. Bailey (viz kapitola 1.3.2 Literatura o tvorbě).

Postavy žen, které Xu Dishan vytváří, nejsou ženy s velkými ambicemi či neuskutečnitelnými sny. Jsou to ženy, které pečují o svou pavučinu života a trpělivě opravují její vlákna, pokud je někdo či něco poškodí. Ke stejnému ideálu odkazují též kontrastní postavy, jakou je například protagonistka povídky „Cestou domů“. Nešťastná žena nemá sílu ani trpělivost na to, aby se pokusila opravit poničená vlákna pavučiny svého života, a svou pavučinu neuváženým jednáním zničí.

Xu Dishanovy protagonistky nelze zařadit ani do kategorie *nové ženy*, ani do kategorie *moderní dívky*. Nejsou podobné *novým ženám* ani *moderním dívkám*, s nimiž se setkáváme např. u spisovatelky Ding Ling, ať už se jedná o ženu – revolucionářku, kterou naplňuje služba společnosti, nebo ženu zahleděnou sama do sebe, která se pouze utápí ve svých melancholických představách a nenaplněných snech.¹¹⁹ Xu Dishanovy hrdinky jsou postavami, které nesou prosté, avšak nezaměnitelné poselství, které k nám při četbě autorových próz neustále promlouvá. Není dobré klást si nesplnitelné cíle, hnát se za nimi bez ohledu na své okolí a bez promyšlení možných následků. Důležité je být prospěšný a nepolevovat v péči o pomyslnou pavučinu našeho života.

Představení Xu Dishanova pojetí literární postavy, o které se v této práci pokouším, v neposlední řadě podporuje platnost teze, s níž přichází M. Hockx, zpochybňující existenci fenoménu „literatury Májového hnutí“ coby myšlenkově a literárně homogenního proudu dobové čínské literatury.¹²⁰

¹¹⁹ Viz kapitola 1.2 *Nová žena a moderní dívka*.

¹²⁰ Hockx tvrdí, že v období mezi lety 1910 – 1930 vznikala velmi různorodá literární díla, která nelze shrnout pod jediné zastřešující pojetí literatury či je přiřadit k jedné sociopolitické události, kterou bylo Májové hnutí (Hockx 1999: 49).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Primární zdroje

XU, Dishan 许地山. *Kongshan lingyu* 空山灵雨. Changsha: Xinhua shudian, 1995

XU, Dishan 许地山. *Xu Dishan wenxuan* 许地山文选. Chengdu: Sichuan wenyi chubanshe, 2010.

XU, Dishan 许地山. *Xu Dishan xuanji* 许地山选集. Beijing: Kaiming shudian, 1952.

XU, Dishan 许地山. Dongye xiansheng 东野先生. Longteng shiji 龍騰世紀 [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <http://www.millionbook.net/xd/x/xudishan/001/001.htm>

XU, Dishan 许地山. Jiefangzhe 解放者. Longteng shiji 龍騰世紀 [online]. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.millionbook.net/xd/x/xudishan/000/028.htm>

XU, Dishan 许地山. Nü'er xin 女儿心. Zhongguo hanyu yuwen xue wang 中国汉语语文学网 [online]. [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: <http://www.hanwenxue.com/xiaoshuo/xiandai/1223344b92011344989.html>

XU, Dishan 许地山. Ren fei ren 人非人. Mianfei shuji 免费书籍 [online]. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://mj.mf-sj.cn/X/%E8%AE%B8%E5%9C%B0%E5%B1%B1/25.html>

XU, Dishan 许地山. Tao jin niang 挑金娘. Longteng shiji 龍騰世紀 [online]. [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.millionbook.net/xd/x/xudishan/000/038.htm>

XU, Dishan 许地山. Tihu tiannü 醍醐天女. Xin shidai yule wang 新时代娱乐网 [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://book.mypcera.com/2003new/da/x/xudishan/000/010.htm>

XU, Dishan 许地山. Wu you hua 无忧花. Xin shidai yule wang 新时代娱乐网 [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://book.mypcera.com/2003new/da/x/xudishan/000/029.htm>

XU, Dishan 许地山. Yingdeng 萤灯. Xin shidai yule wang 新时代娱乐网 [online]. [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://book.mypcera.com/2003new/da/x/xudishan/000/037.htm>

XU, Dishan 许地山. Yuguan 玉官. Gu zhi zhai 沽之斋 [online]. [cit. 2012-09-23]. Dostupné z: http://www.internet.tw/bookcontent.php?book_id=173&chaptercount=034

Sekundární zdroje:

ANDRŠ, Dušan. Téma návratu v čínské povídce dvacátého století. Nepublikovaný rukopis. I. Výroční česko-slovenská sinologická konference. Praha, 2007.

BAILEY, C. D. Alison. Mending the Web: A Thematic Study of Xu Dishan's Fiction. Disertační práce. The University of British Columbia, 1984.

BAKEŠOVÁ, I. *Čína ve XX. století, díl první*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001.

BOOTH, Wayne C. *The Rhetoric of Fiction*. Chicago: University of Chicago Press, 1983.

FENG, Jin. The New Woman in Early Twentieth-Century Chinese Fiction. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*. 2004, č. 4.

FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008.

PRŮŠEK, Jaroslav. Hsü Ti-shan. In: FRANKE, Wolfgang a Brunhild STAIGER. *China Handbuch*. Düsseldorf: Bertelsmann, 1974. S. 307 - 310.

GOLDMAN, Merle. *Modern Chinese Literature in the May Fourth Era: Intellectual Revolution in Modern China*. Cambridge: Harvard University Press, 1977.

Guide to the Council for World Mission / London Missionary Society Archive 1764-1977. 1994. Council for World Mission [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://www.cwmission.org/wp-content/uploads/2012/12/cwmguide_public.pdf

HANAN, Patrick. The Early Chinese Short Story: A Critical Theory in Outline. *Harvard Journal of Asiatic Studies*. 1967, č. 27. S. 168-207.

HOCKX, Michel. Is There a May Fourth Literature? *Modern Chinese Literature and Culture*. 1999, č. 2. S. 40 – 49.

HOCKX, Michel. „The Literary Association (Wenxue yanjiu hui, 1920-1947) and the Literary Field of Early Republican China“. *The China Quarterly*. 1998, č. 153. S. 49 – 81.

- HSIA, Chih-tsing. *A History of Modern Chinese Fiction*. Bloomington: Indiana University Press, 1999.
- HU, Ying. *Tales of Translation: Composing the New Woman in China, 1899-1918*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2000.
- CHANG, Kang-i Sun a Stephen OWEN. *The Cambridge History of Chinese Literature*. New York: Cambridge University Press, 2010.
- CHOW, Tse-tsung. *Research Guide to the May Fourth Movement: Intellectual Revolution in Modern China 1915-1924*. Cambridge: Harvard University Press, 1963.
- JIANG, Dianguan 姜典冠. *Xu Dishan wenxue zuopin zhong de zongjiao qingxu 许地山文学作品中的宗教情绪*. Changchun, Dongbei shifan daxue, 2001.
- JING, Xu. *Ibsen in China*. Magisterská diplomová práce. Universitetet i Oslo, 2008.
- KONG, Linghuan 孔令环. *Xu Dishan zaoqi xiaoshuo „Mingming niao“ de yixiang jiedu 许地山早期小说《命命鸟》的意象解读*. *Xue lilun*. 2010, č. 29. S. 187-189.
- LEE, Haiyan. *Revolution of the heart: a genealogy of love in China, 1900-1950*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2007.
- LI, Sujuan 李素娟. *Xu Dishan xiaoshuode aiqing hunyin moshi: dui xiaoshuoji 《Zhui wang laozhu》 de yizhong jiedu 许地山小说的爱情婚姻模式: 对小说集《缀网劳蛛》的解读*. *Zhangjiakou shizhuan xuebao*. 2003, č. 19. S. 37 – 40.
- SŁUPSKI, Zbigniew a Olga LOMOVÁ. *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury: Díl I. - Dynastie Shang a období Válčících států*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2007.
- LU, Xun 鲁迅. *Nala zou hou zenyang? 娜拉走后怎样?*. *Baidu wenku* [online]. 1923 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://wenku.baidu.com/view/019a0701e87101f69e3195e3.html>
- MCDOUGALL, Bonnie S. a Kam LOUIE. *The literature of China in the twentieth century*. London: Hurst, 1997.

- RIEP, Steven. Religion Reconsidered: Redemption and Women's Emancipation in Xu Dishan's „The Merchant's Wife“ and „Yuguan.“ In: *Literature and Belief* 24, 1-2 (2004), s. 101-115.
- ROBINSON, Lewis S. „Yü-kuan": The Spiritual Testament of Hsü Ti-shan. *Tamkang Review*. 1977, č. 2. S. 147 – 167.
- SCHWARCZ, Vera. Ibsen's Nora: The Promise and the Trap. *Bulletin of Concerned Asian Scholars*. 1975, č. 1. S. 3 – 5.
- STEVENS, Sarah E. Figuring Modernity: The New Woman and the Modern Girl in Republican China. *NWSA Journal*. 2003, č. 3.
- TANG, Xiaobing. Chinese Modern: the Heroic and the Quotidian. Durham, NC: Duke University Press, 2000. S. 83 – 102.
- TSE-TSUNG, Chow. *The May Fourth Movement: Intellectual Revolution in Modern China*. Cambridge, Harvard University Press, 1980.
- WANG, Sheng 王盛. Xu Dishan jiguan kaobian 许地山籍贯考辨. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 49 - 51.
- WONG, Pak Lu 黄白露. Xu Dishan yanjiu: Yiyu qingdiao yu nüxing guanhuai 许地山研究：异域情调与女性关怀. Disertační práce. Hong Kong: The Hong Kong University of Science and Technology, 2003.
- WU, Jinlian 吴锦廉. Xu Dishan xianshengde jiaoshi ji qita 许地山先生的家世及其他. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 51 - 53.
- XU, Liping 徐丽萍. Shi xi Xu Dishan duowei shiye zhong de nüxing guan 试析许地山多维视野中的女性观. In: *Wanfang shuju* 万方数据 [online]. 2006 [cit. 2013-05-27]. Dostupné z: http://d.wanfangdata.com.cn/periodical_dylc200805006.aspx
- YANG GANG 杨刚. Xu 序. In: *Xu Dishan xuanji*. Beijing: Kaiming shudian, 1952. S. 7 – 15.
- YANG, Jianlong 杨剑龙. Lun jidujiao wenhua yu Bingxin, Xu Dishan xiaoshuode xushi mushi 论基督教文化与冰心、许地山小说的叙事模式. *Zhongguo bijiao wenxue*. 2009, č. 3. S. 52 – 60.

- YANG, Yi 杨义. Xu Dishan: You chuanqi dao xieshi 由传奇到写实. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 235 - 256.
- YING, Li-hua. *Historical Dictionary of Modern Chinese Literature*. Lanham: Scarecrow Press, 2010.
- YU, Runsheng 俞润生. Xu Dishan de fuqin ji „Kuiyuan liu cao“ 许地山的父亲及《窥园留草》. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 19 – 21.
- ZHANG, Xinyu 张心愉. Xu Dishan yu Zhongguo nüzhuang 许地山与中国女装. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 154 – 155.
- Zhongguo wenxue da cidian* 中国文学大词典. Taipei: Jian hong chubanshe, 1999.
- Zhongguo xiandai wenxue cidian* 中国现代文学词典. Xuzhou: Zhongguo kuangye daxue chubanshe, 1988.
- ZHOU Sisong 周俟松. *Xu Dishan yanjiuji* 许地山研究集. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989.
- ZHOU, Lingzhong 周苓仲. Fuqinde tongnian – xu Xu Dishan „Wode tongnian“ 父亲的童年 – 续许地山 《我的童年》. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 59 – 66.
- ZHOU, Sisong 周俟松. Xu Dishan nianbiao 许地山年表. In: ZHOU, Sisong. *Xu Dishan yanjiuji*. Nanjing: Nanjing daxue chubanshe, 1989, s. 476 – 487.